

U S T A W A

z dnia 2023 r.

o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3:

a) w ust. 1:

- w pkt 4 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się wyraz „lub”,
- po pkt 4 dodaje się pkt 5 w brzmieniu:
„5) poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających.”,

b) po ust. 2 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Osobie uprawnionej, o której mowa w art. 8 ust. 8, przysługuje prawo uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej, w zakresie określonym w ust. 1 pkt 1 i 2, na piśmie.”;

2) w art. 3a:

a) w ust. 2 po wyrazach „nieodpłatną mediację” dodaje się wyrazy:

„i poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających”,

b) po ust. 2 dodaje się ust. 3 i 4 w brzmieniu:

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawę z dnia 27 lipca 2021 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz ustawę z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.

„3. W przypadku stwierdzenia, że przedstawiony przez osobę uprawnioną problem nie może być rozwiązany w całości albo w części poprzez świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, doradca informuje osobę uprawnioną o możliwościach uzyskania innej stosownej pomocy w jednostkach nieodpłatnego poradnictwa, wskazanych na liście sporządzanej przez starostę, o której mowa w art. 8a ust. 1.

4. Przed świadczeniem nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego można zażądać od osoby uprawnionej okazania dokumentu stwierdzającego tożsamość.”;

3) w art. 4:

- a) w ust. 1 wyraz „niezatrudniającą” zastępuje się wyrazem „niezatrudniającej”,
- b) uchyla się ust. 2 – 6;

4) w art. 4a:

- a) ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:
„1) poinformowanie osoby uprawnionej o zasadach i przebiegu mediacji;”,
- b) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Mediatorem może być osoba wpisana do Krajowego Rejestru Mediatorów, o którym mowa w art. 157g § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 217, z 2022 r. poz. 2642 oraz z 2023 r. poz. 289, 614 i 1030), lub wpisana na listę mediatorów prowadzoną przez organizację pozarządową w zakresie swoich zadań statutowych lub uczelnię, o której mowa w art. 183² § 3 zdanie pierwsze ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego.”;

5) w art. 5 uchyla się ust. 3;

6) po art. 5 dodaje się art. 5a w brzmieniu:

„Art. 5a. Osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie może z ważnych powodów odmówić udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, informując osobę uprawnioną o innych możliwościach uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, w szczególności o:

- 1) innych punktach nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na terenie powiatu, w których udzielana jest nieodpłatna pomoc prawna lub nieodpłatne poradnictwo obywatelskie;

- 2) możliwości skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego także w punktach dostępnych w innych powiatach;
 - 3) możliwości uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość.”;
- 7) w art. 6 w ust. 2 w pkt 7 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 8 w brzmieniu:
„8) zasady naliczania kar umownych z tytułu nienależytej realizacji obowiązków określonych w ustawie w szczególności za nielogowanie się na dyżurze w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 7a ust. 1, oraz nieterminowe dokumentowanie lub oznaczenie gotowości kart pomocy.”;
- 8) w art. 7:
- a) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:
„2a. Osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie w trakcie dyżuru loguje się w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 7a ust. 1, potwierdza obecność osoby uprawnionej na wizycie oraz do końca następnego dnia zakłada kartę pomocy.”;
 - b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. Osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego uzupełnia kartę pomocy z wyjątkiem części obejmującej opinię osoby uprawnionej o udzielonej pomocy i oznacza gotowość karty pomocy w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 7a ust. 1.”;
- 9) w art. 7a po ust. 3 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:
„4. Osoby realizujące zadania określone w ustawie w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w ust. 1 obowiązane są do zabezpieczenia loginów oraz haseł, przekazanych im do wyłącznego użytku, przed ujawnieniem innym osobom.”;
- 10) w art. 8:
- a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:
„1a. Zadania polegające na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej przez uczelnie są działaniami na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych, o których mowa w art. 11 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742).”;
 - b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Nieodpłatna pomoc prawna lub nieodpłatne poradnictwo obywatelskie udzielane są na dyżurze. Dyżur nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywa się w punkcie w przeciętnym wymiarze 5 dni w tygodniu i trwa co najmniej 4 godziny dziennie, z wyłączeniem dni, o których mowa w art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1920).”,

c) po ust. 3 dodaje się ust. 3a-3c w brzmieniu:

„3a. Osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie podczas dyżuru przebywa w punkcie. Osoba uprawniona może dokonać wyboru w zakresie korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w punkcie osobiście lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość.

3b. Z ważnych przyczyn starosta może wskazać, że dyżur w całości lub części odbywa się poza punktem. Starosta określa inny lokal, o którym mowa w ust. 10, w którym odbywa się dyżur. Informacja o odbyciu dyżuru w całości lub w części poza punktem jest zamieszczana na stronie internetowej urzędu starostwa powiatowego oraz przekazywana wojewodzie. Przepis ust. 3a stosuje się odpowiednio.

3c. W przypadku udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość oświadczenie, o którym mowa w art. 11 ust. 4, może być przekazane drogą elektroniczną.”,

d) w ust. 4 zdanie trzecie otrzymuje brzmienie:

„Kobiecie w ciąży oraz rodzinie z dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywa się poza kolejnością.”,

e) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. W systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 7a ust. 1, dokonuje się zapisów na porady udzielane w punkcie, poza punktem oraz za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Zgłoszeń dokonuje się telefonicznie pod numerem telefonu wskazanym przez starostę lub za pośrednictwem publicznej strony do zapisów prowadzonej przez Ministra Sprawiedliwości. Dokonywanie zgłoszeń może być umożliwione również za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej lub w innej formie.”,

f) po ust. 5 dodaje się ust. 5a i 5b w brzmieniu:

„5a. Osoba uprawniona może korzystać z porad w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w wymiarze dwóch wizyt tygodniowo.

5b. W szczególnie uzasadnionych wypadkach osoba uprawniona, po uzgodnieniu z osobą udzielającą nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącą nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, może skorzystać z porad w większym wymiarze niż wskazany w ust. 5a.”,

g) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), w przypadku niemożności skorzystania przez te osoby z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w sposób określony w ust. 3a, pomoc ta może być udzielana także poza punktem.”,

h) po ust. 10 dodaje się ust. 10a – 10c w brzmieniu:

„10a. Jeżeli w powiecie utworzono centrum, o którym mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1818), to jeden z punktów powinien być usytuowany w jego pobliżu.

10b. Starosta corocznie do dnia 5 października przekazuje wojewodzie informację dotyczącą planowanego usytuowania punktów na terenie powiatu w kolejnym roku kalendarzowym.

10c. Wojewoda może przedstawić staroście w terminie tygodnia od dnia przekazania informacji, o której mowa w ust. 10b, opinię dotyczącą planowanego usytuowania punktów, o którym mowa w ust. 10a.”;

11) w art. 8a w ust. 4 uchyla się pkt 2;

12) w art. 10 po ust. 3 dodaje się ust. 4 i 5 w brzmieniu:

„4. W przypadku odmowy zawarcia umowy przez adwokata lub radcę prawnego, wyznaczonego do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, lub rozwiązania umowy, o której mowa w art. 6 ust. 1, powiat jest uprawniony do zawarcia umowy z zastępcą, o którym mowa w ust. 1 pkt 2.

5. Starosta corocznie przekazuje okręgowej radzie adwokackiej oraz radzie okręgowej izby radców prawnych informację zawierającą ocenę realizacji obowiązków wykonywanych przez wskazanych adwokatów oraz radców prawnych na terenie powiatu. Ocena ta nie dotyczy treści udzielanych porad.”;

13) w art. 11:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Powiat powierza połowę punktów do prowadzenia adwokatom i radcom prawnym z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, a połowę organizacji pozarządowej lub organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność pożytku publicznego, zwanym dalej „organizacją pozarządową”, z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego lub uczelni uprawnionej do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie nauk prawnych, która w ramach programu studiów na kierunku prawo realizuje zajęcia w formie akademickiej poradni prawnej, zwaną dalej „uczelnią”, z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej. Jeżeli iloraz liczby punktów i liczby dwa stanowi liczbę niecałkowitą, większą o 1 liczbę punktów powierza się organizacji pozarządowej lub uczelni.”,

b) ust. 1a otrzymuje brzmienie:

„1a. Jeżeli na powiat przypadają dwa punkty, adwokatom lub radcom prawnym powierza się prowadzenie jednego punktu, a prowadzenie drugiego powierza się organizacji pozarządowej, która udziela nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczy nieodpłatne poradnictwo obywatelskie lub uczelni, która udziela nieodpłatnej pomocy prawnej w tym punkcie w zakresie czasowym wskazanym w umowie.”,

c) ust. 1b otrzymuje brzmienie:

„1b. Jeżeli na powiat przypadają trzy punkty organizacji pozarządowej lub uczelni, powierza się prowadzenie dwóch punktów, przy czym jeden przeznacza się na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, a drugi na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Uczelni powierza się prowadzeniu punktu lub punktów na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej”,

d) ust. 1c otrzymuje brzmienie:

„1c. Połowę punktów przeznaczonych do prowadzenia przez organizację pozarządową lub uczelnię przeznacza się na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Jeżeli liczba punktów przeznaczonych do prowadzenia przez

organizację pozarządową lub uczelnię stanowi liczbę nieparzystą, większą o jeden liczbę punktów przeznacza się na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, mniejszą liczbę punktów – na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej.”,

- e) ust. 1d otrzymuje brzmienie:

„1d. W razie potrzeb wspólnoty samorządowej, starosta może, po uzyskaniu akceptacji wojewody, w ramach liczby punktów przeznaczonych do prowadzenia przez organizację pozarządową lub uczelnię, przeznaczyć większą liczbę punktów na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, niż to wynika z ust. 1b i 1c.”,

- f) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Organizację pozarządową lub uczelnię wyłania się corocznie w otwartym konkursie ofert, o którym mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, przeprowadzanym jednocześnie na powierzenie prowadzenia punktów przeznaczonych na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. W skład komisji konkursowej, o której mowa w tej ustawie, może wchodzić dodatkowo przedstawiciel wojewody. Do uczelni przepisy ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie stosuje się odpowiednio.”

- g) ust. 2b otrzymuje brzmienie:

„2b. W przypadku gdy w otwartym konkursie ofert, o którym mowa w ust. 2, nie wpłynęła żadna oferta na powierzenie prowadzenia punktu przeznaczonego na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego albo żadna ze złożonych ofert nie spełnia wymogów konkursu w części dotyczącej świadczenia w punkcie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, organizacji pozarządowej lub uczelni powierza się prowadzenie wszystkich punktów z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej.”,

- h) po ust. 2b dodaje się ust. 2c i 2d w brzmieniu:

„2c. Jeżeli organizacja pozarządowa lub uczelnia, której oferta została wybrana, uchyla się od zawarcia umowy lub z innych przyczyn leżących po jej stronie nie zawiera umowy lub jeżeli umowa z nią zawarta zostanie rozwiązana, starosta może wybrać najkorzystniejszą spośród pozostałych ofert bez przeprowadzania ich ponownego badania i oceny.

2d. Rozstrzygnięcie konkursu może polegać na powierzeniu realizacji zadań w częściach dotyczących poszczególnych punktów, o ile jego zasady dopuszczają możliwość składania ofert częściowych w ramach jednego postępowania konkursowego.”,

i) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Nieodpłatnej pomocy prawnej może udzielić także:

1) w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej powierzonych do prowadzenia organizacji pozarządowej:

a) doradca podatkowy – w zakresie prawa podatkowego, z wyłączeniem spraw podatkowych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej,

b) osoba, która:

- ukończyła wyższe studia prawnicze i uzyskała tytuł magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej,
- posiada co najmniej trzyletnie doświadczenie w wykonywaniu wymagających wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związanych ze świadczeniem pomocy prawnej,
- korzysta z pełni praw publicznych oraz ma pełną zdolność do czynności prawnych,
- nie była karana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe,

c) mediator w zakresie nieodpłatnej mediacji;

2) w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej powierzonych do prowadzenia uczelni osoba posiadająca co najmniej stopień doktora w zakresie nauk prawnych, radca prawny lub adwokat we współpracy ze studentem co najmniej trzeciego roku studiów wyższych na kierunku prawo.

j) w ust. 4 wyrazy „ust. 3 pkt 2” zastępuje się wyrazami „ust. 3 pkt 1 lit. b i pkt 2”,

k) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 4 przechowuje się w warunkach uniemożliwiających dostęp do niego osobom trzecim. Administratorem danych osobowych zawartych w tym oświadczeniu jest starosta. W celu umożliwienia kontroli prawidłowości udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej starosta przechowuje powyższe oświadczenie przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym oświadczenie zostało sporządzone. Oświadczenie, o którym mowa w ust.

4 przekazuje się staroście do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego w sposób uniemożliwiający powiązanie go z kartą pomocy, w szczególności po usunięciu oznaczenia dnia jego złożenia.”,

- l) po ust. 6b dodaje się ust. 6c w brzmieniu:

„6c. O powierzenie prowadzenia punktu, w sposób, o którym mowa w ust. 2a pkt 1, może się również ubiegać uczelnia, w zakresie o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1b ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, która została wpisana przez właściwego wojewodę na listę, o której mowa w art. 11d ust. 1 w zakresie świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej.”,

- ł) ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. Organizacja pozarządowa zapewnia udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, a uczelnia udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej na podstawie umowy zawartej z powiatem, do której stosuje się odpowiednio przepisy art. 6 ust. 2 pkt 1, 1a i 3–6b. W ramach umowy, organizacji pozarządowej lub uczelni powierza się jednocześnie zadania z zakresu edukacji prawnej, realizowane w związku z problemami zgłaszanymi w trakcie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, w wymiarze co najmniej jednego zadania na rok na każdy punkt, w szczególności w formach, o których mowa w art. 3b ust. 2. W umowie starosta może określić preferowane formy realizacji zadań z zakresu edukacji prawnej.”,

- m) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Starosta kontroluje wykonywanie umowy przez organizację pozarządową lub uczelnię na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.”,

- n) ust. 8a otrzymuje brzmienie:

„8a. W ramach kontroli, o której mowa w ust. 8, starosta dokonuje również sprawdzenia, czy organizacja pozarządowa udziela nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczy nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, a uczelnia udziela nieodpłatnej pomocy prawnej, zgodnie z warunkami, o których mowa w art. 11d ust. 2 pkt 3 lub 4, ust. 2a pkt. 3 lub 4, lub ust. 3 pkt 3 lub 4, lub ust. 4 pkt 3 lub 4.”,

- o) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. W przypadku zaprzestania spełniania warunku, o którym mowa w art. 11d:

- 1) ust. 2 pkt 2 lub ust. 2a pkt 2, lub ust. 3 pkt 2, lub ust. 4 pkt 2 – umowy z organizacją pozarządową lub uczelnią nie zawiera się albo rozwiązuje ją ze skutkiem natychmiastowym;
- 2) ust. 2 pkt 3 lub ust. 2a pkt 3, lub ust. 3 pkt 3, lub ust. 4 pkt 3 - umowy z organizacją pozarządową lub uczelnią nie zawiera się albo rozwiązuje ją za dwutygodniowym wypowiedzeniem.”,

p) ust. 9a otrzymuje brzmienie:

„9a. O każdym przypadku niezawarcia lub rozwiązania umowy z organizacją pozarządową lub uczelnią powiat niezwłocznie zawiadamia właściwego wojewodę.”,

r) ust. 10 otrzymuje brzmienie:

„10. Organizacja pozarządowa zapewnia udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, a uczelnia zapewnia udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, na zasadach określonych w art. 5 ust. 2, 4 i 5, art. 5a, art. 7 oraz art. 8 ust. 2–13.”,

s) ust. 12 otrzymuje brzmienie:

„12. W przypadku gdy:

- 1) do dnia 30 listopada roku poprzedzającego rok, którego dotyczyłoby powierzenie prowadzenia punktu nie zostanie wyłoniona organizacja pozarządowa lub uczelnia do jego prowadzenia,
- 2) nie zawarto umowy z organizacją pozarządową lub uczelnią albo rozwiązano umowę, a nie dojdzie do zawarcia umowy z inną organizacją lub uczelnią w trybie określonym w ust. 2c

– stosuje się art. 10 ust. 2.”.

t) po ust. 13 dodaje się ust. 14 w brzmieniu:

„14. Minister Sprawiedliwości ogłasza w Biuletynie Informacji Publicznej rekomendacje dotyczące przeprowadzania konkursów, o których mowa w ust. 2, zawierania umów, o których mowa w ust. 7 oraz standardów udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.”;

14) w art. 11b:

- a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego, o którym mowa w art. 11a ust. 2, może zostać uznany związek, o którym mowa w art. 22 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261), który zrzesza co najmniej pięć organizacji pozarządowych świadczących poradnictwo obywatelskie nieprzerwanie w okresie co najmniej pięciu lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o uznanie za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego, o którym mowa w art. 11a ust. 2.”,

- b) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Członkami związku, o którym mowa w ust. 2, uznanego za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego, o którym mowa w art. 11a ust. 2, od dnia wydania decyzji, o której mowa w ust. 3, powinno być nieprzerwanie co najmniej pięć organizacji pozarządowych świadczących poradnictwo obywatelskie nieprzerwanie w okresie co najmniej pięciu lat bezpośrednio poprzedzających rozpoczęcie szkolenia lub kursu doszkalającego, o którym mowa w art. 11a ust. 2.”,

- c) dodaje się ust. 8 w brzmieniu:

„8. Za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego może zostać uznana uczelnia, nad którą nadzór sprawuje Minister Sprawiedliwości. Przepisy ust. 3 i 4 stosuje się odpowiednio.”;

- 15) art. 11c otrzymuje brzmienie:

„Art. 11c. Program kursu doszkalającego, o którym mowa w art. 11a ust. 2, uwzględnia w szczególności ostatnie zamieszczone wnioski, o których mowa w art. 12 ust. 5.”;

- 16) w art. 11d:

- a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Wojewoda prowadzi listę organizacji pozarządowych i uczelni, uprawnionych do prowadzenia punktów na obszarze województwa.”,

- b) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. O wpis na listę, o której mowa w ust. 1, w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej może ubiegać się uczelnia, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) posiada co najmniej dwuletnie doświadczenie w wykonywaniu zadań wiążących się z udzielaniem porad prawnych;
 - 2) posiada umowę zawartą z osobami, o których mowa art. 11 ust. 3 pkt 2;
 - 3) daje gwarancję należytego wykonania zadania, w szczególności w zakresie zapewnienia:
 - a) poufności w związku z udzielaniem nieodpłatnej pomocy prawnej i jej dokumentowaniem,
 - b) profesjonalnego i rzetelnego udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej,
 - c) przestrzegania zasad etyki przy udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej, w szczególności w sytuacji, gdy zachodzi konflikt interesów;
 - 4) opracowała i stosuje standardy obsługi i wewnętrzny system kontroli jakości udzielanej nieodpłatnej pomocy prawnej,
 - 5) posiada uprawnienie do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie nauk prawnych i w ramach programu studiów na kierunku prawo realizuje zajęcia w formie akademickiej poradni prawnej, a w przypadku organizacji pozarządowej działalność jej poradni prawnej została uznana przez radę jednostki organizacyjnej takiej uczelni.”,
- c) ust. 5 otrzymuje brzmienie:
- „5. O wpis na listę, o której mowa w ust. 1, nie mogą ubiegać się organizacja pozarządowa lub uczelnia, która w okresie dwóch lat poprzedzających złożenie wniosku, o którym mowa w ust. 6, nie rozliczyła się z dotacji przyznanej na wykonanie zadania publicznego lub wykorzystwała dotację niezgodnie z celem jej przyznania, jak również ta organizacja pozarządowa lub uczelnia, z którą starosta rozwiązał umowę. Termin dwóch lat biegnie od dnia rozliczenia się z dotacji i zwrotu nienależnych środków wraz z odsetkami albo rozwiązania umowy.”,
- d) ust. 6 otrzymuje brzmienie:
- „6. Wojewoda wydaje decyzję w przedmiocie wpisu organizacji pozarządowej lub uczelni na listę, o której mowa w ust. 1, na jej wniosek.”,
- e) ust. 7 otrzymuje brzmienie:
- „7. Odmowa wpisu na listę, o której mowa w ust. 1, organizacji pozarządowej lub uczelni, która nie spełnia warunków określonych w ust. 2–5, następuje w drodze decyzji.”,
- f) w ust. 8:
- wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Organizacja pozarządowa lub uczelnia dołącza do wniosku odpowiednio:”,

- w pkt 1 po wyrazach „w ust. 2 pkt 1” dodaje się wyrazy w „lub w ust. 2a pkt 1 i 5,”,
- w pkt 2 po wyrazach „nieodpłatnej mediacji” dodaje się wyrazy „lub listę osób, o których mowa w art. 11 ust. 3 pkt 2” ,
- w pkt 3 po wyrazach „ust. 2 pkt 3” dodaje się wyrazy „lub w ust. 2a pkt 3,”,
- w pkt 4 po wyrazach „w ust. 2 pkt 4” dodaje się wyrazy „lub w ust. 2a pkt 4”,

g) ust. 10 otrzymuje brzmienie:

„10. Organizacja pozarządowa lub uczelnia wpisana na listę, o której mowa w ust. 1, corocznie, do dnia 30 września, przekazuje wojewodzie aktualną listę osób, o której mowa w ust. 8 pkt 2. Organizacja pozarządowa wpisana na listę, o której mowa w ust. 1, w zakresie świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, przekazuje, poza listą, o której mowa w zdaniu pierwszym, zaświadczenia, o których mowa w ust. 9, oraz zaświadczenia potwierdzające uczestnictwo w kursie doszkalającym, o którym mowa w art. 11a ust. 2, przez doradców, o których mowa w ust. 8 pkt 2, w okresie roku poprzedzającego przekazanie aktualnej listy osób, o której mowa w ust. 8 pkt 2.”,

h) ust. 12 otrzymuje brzmienie:

„12. Wojewoda wydaje decyzję o wykreśleniu organizacji pozarządowej z listy, o której mowa w ust. 1, w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego lub prowadzenia nieodpłatnej mediacji, a uczelni z listy, o której mowa w ust. 1, w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, w przypadku gdy organizacja ta lub uczelnia odpowiednio:

1) zaprzestała prowadzenia działalności w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego lub prowadzenia nieodpłatnej mediacji na skutek zmian w statucie lub innym akcie wewnętrznym określającym zakres prowadzonej działalności;

2) przestała spełniać warunki, o których mowa w ust. 2 pkt 2 lub 3, ust. 2a pkt 2 lub 3, ust. 3 pkt 2 lub 3, lub ust. 4 pkt 2 lub 3;

3) nie rozliczyła się z dotacji przyznanej na wykonanie zadania publicznego lub wykorzystała dotację niezgodnie z celem jej przyznania;

4) nie przekazała listy lub zaświadczeń, o których mowa w ust. 10.”,

i) ust. 13 otrzymuje brzmienie:

„13. Wykreślenie organizacji pozarządowej lub uczelni z listy, o której mowa w ust. 1, następuje z dniem, w którym decyzja, o której mowa w ust. 12, stała się ostateczna.”,

j) ust. 15 otrzymuje brzmienie:

„15. Listę, o której mowa w ust. 1, wojewoda udostępnia w Biuletynie Informacji Publicznej. Wraz z listą udostępnia się informacje o organizacjach pozarządowych i uczelniach wykreślonych z listy i dacie oraz przyczynach ich wykreślenia.”;

17) w art. 12 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Starosta przekazuje do właściwego wojewody co kwartał, w terminie do 21 dnia miesiąca następującego po zakończeniu kwartału, zbiorczą informację o wykonaniu zadań, o których mowa w art. 8 ust. 1, na obszarze powiatu. Wojewoda, po uprzedniej weryfikacji zbiorczej informacji, w terminie do końca miesiąca następującego po zakończeniu kwartału przekazuje Ministrowi Sprawiedliwości zbiorczą informację o wykonaniu zadań na obszarze województwa. Dopuszcza się przekazanie informacji pochodzących z 3% kart pomocy, o których mowa w art. 7 ust. 1, w informacji zbiorczej za kolejny kwartał.”;

18) w art. 20 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Dotacja, o której mowa w art. 19 ust. 1, jest przeznaczana w 91% na wynagrodzenia z tytułu umów, o których mowa w art. 6, natomiast w przypadku powierzenia prowadzenia punktu organizacji pozarządowej lub uczelni – na rzecz wyłonionej organizacji pozarządowej lub uczelni, w 6% – na pokrycie kosztów obsługi organizacyjno-technicznej zadań, a w 3% – na zadania z zakresu edukacji prawnej powierzone organizacji pozarządowej lub uczelni w trybie art. 11 ust. 7 zdanie drugie.”

19) w art. 28:

a) dotychczasową treść art. 28 oznacza się jako ust. 1,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. W latach 2026-2035 maksymalny limit wydatków budżetu państwa będący skutkiem finansowym wejścia w życie niniejszej ustawy wynosi 1 340 162 857 zł, z tym że w poszczególnych latach wyniesie odpowiednio:

1) w 2026 r. – 119 621 279 zł;

2) w 2027 r. – 122 611 811 zł;

3) w 2028 r. – 125 677 106 zł;

- 4) w 2029 r. – 128 819 034 zł;
- 5) w 2030 r. – 132 039 510 zł;
- 6) w 2031 r. – 135 340 498 zł;
- 7) w 2032 r. – 138 724 010 zł;
- 8) w 2033 r. – 142 192 110 zł;
- 9) w 2034 r. – 145 746 913 zł;
- 10) w 2035 r. – 149 390 586 zł.”;

20) art. 28a otrzymuje brzmienie:

„art. 28. 1. W przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego może odbywać się osobiście w punkcie lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Starosta może ustalić, że dyżury nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywają się poza punktem. Przepisu art. 11 ust. 4 nie stosuje się.

2. Minister Sprawiedliwości może określić, w drodze rozporządzenia, na czas trwania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego, sposoby udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, w tym wymogi dotyczące lokalu, w którym będzie usytuowany punkt - uwzględniając ograniczenia wynikające z wprowadzenia stanów, o których mowa w ust. 1 oraz kierując się potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa osobom uprawnionym i osobom udzielającym nieodpłatnej pomocy.”;

21) uchyla się załącznik nr 1 do ustawy;

22) załącznik nr 2 do ustawy otrzymuje brzmienie określone w załączniku do niniejszej ustawy.

Art. 2. W ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 775 i 803) w art. 96f § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Mediatorem może być osoba fizyczna, która posiada pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z pełni praw publicznych, w szczególności stały mediator w sprawach cywilnych lub stały mediator w sprawach karnych wpisany do Krajowego Rejestru Mediatorów, o którym mowa w art. 157g § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. –

Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 217, z 2022 r. poz. 2642 oraz z 2023 r. poz. 289, 614 i 1030).

§ 2. W przypadku gdy organ prowadzący postępowanie jest uczestnikiem mediacji, mediatorem może być wyłącznie osoba wpisana do Krajowego Rejestru Mediatorów, o którym mowa w art. 157g § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.²⁾) w art. 183² wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w § 3 skreśla się zdanie trzecie;
- 2) § 3¹ otrzymuje brzmienie:

„Ilekcć w dalszych przepisach niniejszego kodeksu jest mowa o mediatorze, należy przez to rozumieć także stałego mediatora w sprawach cywilnych, wpisanego do Krajowego Rejestru Mediatorów, o którym mowa w art. 157g § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, chyba że przepisy niniejszego kodeksu stanowią inaczej.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375, 1855, 2582 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289, 535 i 818) w art. 23a wprowadza się następujące zmiany:

- 1) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd lub referendarz sądowy, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator lub inny organ prowadzący to postępowanie może z inicjatywy lub za zgodą oskarżonego i pokrzywdzonego skierować sprawę do instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych, o której mowa w art. 157g § 2 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych lub stałego mediatora w sprawach karnych, o którym mowa w art. 157g § 2 pkt 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, w celu przeprowadzenia postępowania mediacyjnego między pokrzywdzonym i oskarżonym, o czym się ich poucza, informując o celach i zasadach postępowania mediacyjnego, w tym o treści art. 178a.”;

- 2) § 3 otrzymuje brzmienie:

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1981, 2052, 2262, 2270, 2289, 2328 i 2459, z 2022 r. poz. 1, 366, 480, 807, 830, 974, 1098, 1301, 1371, 1692, 1855, 1967, 2127, 2140, 2180, 2339, 2436, 2600 i 2687 oraz z 2023 r. poz. 289, 326, 403, 535, 556, 614, 739, 803 i 852.

„§ 3. Postępowania mediacyjnego nie może prowadzić osoba, co do której w sprawie zachodzą okoliczności określone w art. 40 i art. 41 § 1. Przepis art. 42 stosuje się odpowiednio.”;

- 3) w § 6 w zdaniu pierwszym wyrazy „Instytucja lub osoba do tego uprawniona” zastępuje się wyrazami „Instytucja uprawniona do prowadzenia mediacji w sprawach karnych lub stały mediator w sprawach karnych”;
- 4) § 8 otrzymuje brzmienie:

„§ 8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb przeprowadzania postępowania mediacyjnego, zakres i warunki udostępniania instytucjom uprawnionym do prowadzenia mediacji w sprawach karnych i stałym mediatorom w sprawach karnych akt sprawy oraz formę i zakres sprawozdania z wyników postępowania mediacyjnego, mając na uwadze potrzebę skutecznego przeprowadzenia tego postępowania.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 217, z 2022 r. poz. 2642 oraz z 2023 r. poz. 289, 614 i 1030) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) tytuł działu IV otrzymuje brzmienie:
„Referendarze sądowi, kuratorzy sądowi, pracownicy sądów, ławnicy, Krajowy Rejestr Mediatorów, mediatorzy, stali mediatorzy, instytucje uprawnione do prowadzenia mediacji w sprawach karnych oraz organy pomocnicze sądów”;
- 2) w dziale IV uchyla się rozdział 6a i dodaje się rozdział 6b w brzmieniu:

„Rozdział 6b

Krajowy Rejestr Mediatorów, mediatorzy, stali mediatorzy i instytucje uprawnione do
prowadzenia mediacji w sprawach karnych

Art. 157g. § 1. Tworzy się Krajowy Rejestr Mediatorów, zwany dalej „Rejestrem”.

§ 2. Rejestr obejmuje:

- 1) mediatorów;
- 2) stałych mediatorów w sprawach cywilnych;
- 3) stałych mediatorów w sprawach karnych;
- 4) instytucje uprawnione do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.

§ 3. Celem Rejestru jest zapewnienie dostępu do informacji o mediatorach, stałych mediatorach w sprawach cywilnych, stałych mediatorach w sprawach karnych oraz

instytucjach uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych wpisanych do Rejestru.

§ 4. Ilekroć w ustawie mowa jest o stałym mediatorze, należy przez to rozumieć wpisanego do Rejestru stałego mediatora w sprawach cywilnych lub stałego mediatora w sprawach karnych.

§ 5. Wpis do Rejestru następuje na podstawie decyzji wydanej przez Ministra Sprawiedliwości albo właściwego prezesa sądu okręgowego.

Art. 157h. § 1. Stałym mediatorem może być osoba fizyczna, która:

- 1) ma pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z pełni praw publicznych;
- 2) ma wiedzę i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji;
- 3) ukończyła 26 lat;
- 4) zna język polski w mowie i piśmie;
- 5) daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków;
- 6) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 7) została wpisana do Rejestru.

§ 2. Mediatorem i stałym mediatorem nie może być sędzia, prokurator, asesor sądowy, asesor prokuratury, aplikant aplikacji sędziowskiej, aplikant aplikacji prokuratorskiej, referendarz sądowy, asystent sędziego, asystent prokuratora, funkcjonariusz instytucji uprawnionej do ścigania przestępstw oraz ławnik sądowy w czasie trwania kadencji. Nie dotyczy to sędziów oraz prokuratorów w stanie spoczynku.

Art. 157i. Instytucją uprawnioną do prowadzenia mediacji w sprawach karnych może być instytucja, która:

- 1) zgodnie ze swoimi zadaniami statutowymi została powołana do wykonywania zadań w zakresie mediacji, resocjalizacji, ochrony interesu społecznego, ochrony ważnego interesu indywidualnego lub ochrony wolności i praw człowieka;
- 2) zapewnia przeprowadzenie postępowania mediacyjnego przez osoby spełniające warunki, o których mowa w art. 157h § 1 pkt 1-6 i § 2;
- 3) posiada warunki organizacyjne umożliwiające przeprowadzenie postępowania mediacyjnego;
- 4) została wpisana do Rejestru.

Art. 157j. § 1. Wniosek o wpis mediatora do Rejestru zawiera:

- 1) imię (imiona) i nazwisko mediatora;

- 2) numer PESEL, a w przypadku jego braku – rodzaj, numer i serię dokumentu paszportowego, dokumentu potwierdzającego tożsamość cudzoziemca, o którym mowa w art. 3 pkt 3 oraz art. 226 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2023 r. poz. 519, 185 i 547) lub innego dokumentu zawierającego fotografię oraz oznaczenie serii, numer oraz nazwę organu wydającego;
- 3) adres miejsca zamieszkania;
- 4) adres stałego miejsca wykonywania działalności przez mediatora;
- 5) obszar działania mediatora odpowiadający właściwości miejscowej sądu okręgowego;
- 6) informację o poziomie wykształcenia;
- 7) informacje o ukończonych studiach, szkoleniach lub kursach;
- 8) określenie specjalizacji;
- 9) wskazanie form prowadzenia mediacji;

oraz, o ile wnioskodawca posiada - adres poczty elektronicznej lub numer telefonu mediatora. We wniosku mediator może również zamieścić informacje o przynależności do ośrodka mediacyjnego, informację o wpisie na listę mediatorów prowadzoną przez organizację o wpisie na listę mediatorów, o której mowa w art. 183² § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, informacje o możliwości prowadzenia mediacji w innych językach niż język polski oraz informacje o dodatkowych kompetencjach mediatora.

§ 2. Do wniosku o wpis mediatora do Rejestru załącza się oświadczenie o posiadaniu pełnej zdolności do czynności prawnych i pełni praw publicznych.

§ 3. Do wniosku o wpis stałego mediatora do Rejestru, dodatkowo załącza się:

- 1) dokumenty potwierdzające spełnianie warunków, o których mowa w art. 157h § 1 pkt 2 i 3 oraz oświadczenia potwierdzające spełnianie warunków, o których mowa w art. 157h § 1 pkt 4 i 6;
- 2) dokumenty potwierdzające wiedzę i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji, którymi są, w szczególności:
 - a) dokumenty poświadczające posiadane wykształcenie, odbyte szkolenia z zakresu mediacji oraz określające specjalizację,
 - b) spis wydanych publikacji w zakresie zgłaszanych specjalizacji,
 - c) informacje o liczbie przeprowadzonych mediacji,

- d) opinie ośrodków mediacyjnych lub osób fizycznych o posiadanej wiedzy i umiejętnościach w zakresie mediacji;
- 3) oświadczenie potwierdzające spełnianie warunku, o którym mowa w art. 157h § 1 pkt 6, składane pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Osoba ubiegająca się o wpis jest obowiązana do zawarcia w oświadczeniu klauzuli o następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

§ 4. Wniosek o wpis do Rejestru instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych powinien zawierać:

- 1) nazwę lub firmę;
- 2) adres siedziby wraz adresem poczty elektronicznej oraz numerem telefonu;
- 3) obszar działania;
- 4) NIP – w przypadku osoby prawnej albo w przypadku jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej;
- 5) numer w Krajowym Rejestrze Sądowym albo informację o wpisie do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej – jeżeli instytucja podlega obowiązkowi wpisu do tego rejestru lub do tej ewidencji.

§ 5. Do wniosku o wpis do Rejestru instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych dołącza się dokumenty potwierdzające spełnianie warunków, o których mowa w art. 157i pkt 1-3.

Art. 157k. § 1. Na wniosek osoby ubiegającej się o wpis Minister Sprawiedliwości, po stwierdzeniu spełnienia warunków określonych w art. 183² § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego wydaje decyzję o wpisie mediatora do Rejestru.

§ 2. Od decyzji Ministra Sprawiedliwości stronie niezadowolonej z rozstrzygnięcia przysługuje wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.

§ 3. Prezes sądu okręgowego, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o wpis lub siedzibę instytucji uprawnionej, po stwierdzeniu spełnienia warunków określonych w art. 157h § 1 pkt 1-6, § 2 albo art. 157i pkt 1-3, wydaje decyzję o wpisie do Rejestru stałego mediatora w sprawach cywilnych, stałego mediatora w

sprawach karnych lub instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.

§ 4. Od decyzji prezesa sądu okręgowego w przedmiocie wpisu do Rejestru stronie niezadowolonej z rozstrzygnięcia przysługuje odwołanie do Ministra Sprawiedliwości.

Art. 157l. § 1. W Rejestrze zamieszcza się następujące dane i informacje dotyczące mediatorów, a także stałych mediatorów:

- 1) imię (imiona) i nazwisko;
- 2) numer PESEL, o ile mediator go posiada;
- 3) obszar działania odpowiadający właściwości miejscowej sądu okręgowego;
- 4) adres stałego miejsca wykonywania działalności;
- 5) informacje dotyczące poziomu wykształcenia i odbytych szkoleń;
- 6) informacje dotyczące specjalizacji;
- 7) informacje o formach prowadzenia mediacji.

§ 2. W Rejestrze, na wniosek mediatora, w tym stałego mediatora, zamieszcza się:

- 1) numer telefonu mediatora;
- 2) adres poczty elektronicznej mediatora;
- 3) informacje o przynależności do ośrodka mediacyjnego;
- 4) informacje o możliwości prowadzenia mediacji w innych językach niż język polski;
- 5) informacje o dodatkowych kompetencjach mediatora;
- 6) informację o wpisie na listę mediatorów, o której mowa w art. 183² § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego.

Art. 157m. W Rejestrze zamieszcza się następujące dane dotyczące instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych:

- 1) nazwę lub firmę;
- 2) adres siedziby;
- 3) numer telefonu lub adres poczty elektronicznej;
- 4) obszar działania.

Art. 157n. § 1. Mediator zawiadamia Ministra Sprawiedliwości o każdej zmianie imienia lub nazwiska oraz danych lub informacji zamieszczonych w Rejestrze, o których mowa w art. 157l § 1 pkt 1 oraz 3-7 oraz § 2, a także, o zmianie okoliczności, o których mowa w art. 157h § 1 pkt 1 w terminie 14 dni od dnia zdarzenia powodującego obowiązek zawiadomienia.

§ 2. Stały mediator zawiadamia prezesa sądu okręgowego, o każdej zmianie imienia lub nazwiska oraz danych lub informacji zamieszczonych w Rejestrze, o których mowa w art. 157l § 1 pkt 1 oraz pkt 3-7 oraz § 2, a także, o zmianie okoliczności, o których mowa w art. 157h § 1 pkt 1 i 6 w terminie 14 dni od dnia zdarzenia powodującego obowiązek zawiadomienia.

§ 3. W przypadku zmiany informacji, o których mowa w art. 157l § 1 pkt 5 oraz § 2 pkt 4 mediator i stały mediator dołącza kopie dokumentów potwierdzających zmiany.

§ 4. Osoba reprezentująca instytucję uprawnioną do prowadzenia mediacji w sprawach karnych zawiadamia prezesa sądu okręgowego o:

- 1) każdej zmianie danych, o których mowa w art. 157m;
- 2) zaprzestaniu spełniania któregokolwiek z warunków, o których mowa w art. 157i pkt 1-3

– w terminie 14 dni od dnia zmiany lub zaprzestania spełniania warunku.

§ 5. Minister Sprawiedliwości albo właściwy prezes sądu okręgowego niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o zmianie, o której mowa w § 1, 2 albo § 4, dokonuje aktualizacji danych zamieszczonych w Rejestrze.

Art. 157o. § 1. Rejestr jest jawny, z wyjątkiem danych wymienionych w art. 157l § 1 pkt 2 i 3.

§ 2. Każdy ma prawo dostępu do danych zawartych w Rejestrze za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, na zasadach określonych w ustawie.

Art. 157p. § 1. Minister Sprawiedliwości utrzymuje, administruje i udostępnia Rejestr prowadzony w systemie teleinformatycznym.

§ 2. Administratorami danych osobowych w systemie teleinformatycznym są Minister Sprawiedliwości w zakresie zadań związanych z dokonywaniem wpisów mediatorów do Rejestru, zmianami wpisów oraz wykreślaniem wpisów i prezesa sądów okręgowych, w zakresie zadań związanych z dokonywaniem wpisów stałych mediatorów oraz instytucji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych do Rejestru, zmianami wpisów oraz wykreślaniem wpisów.

§ 3. Minister Sprawiedliwości zapewnia bezpieczeństwo Rejestru, w szczególności ochronę przed działaniami naruszającymi poufność, integralność, dostępność i autentyczność przetwarzanych danych.

§ 4. Dane zawarte w Rejestrze będą przechowywane przez okres niezbędny do realizacji celów Rejestru określonych w art. 157g § 3, a następnie przez okres wynikający

z przepisów ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164) oraz przepisów wydanych na podstawie tej ustawy.

Art. 157r. § 1. Minister Sprawiedliwości zamieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej informację o adresie, pod którym w ogólnodostępnych sieciach teleinformatycznych jest dostępny system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 157p § 1.

§ 2. Prezes sądu okręgowego udostępnia w siedzibie sądu oraz zamieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej informację o adresie, pod którym w ogólnodostępnych sieciach teleinformatycznych jest dostępny system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 157p § 1.

Art. 157s. § 1. Prezes sądu okręgowego, w drodze decyzji, wykreśla z Rejestru stałego mediatora w przypadku:

- 1) śmierci stałego mediatora;
- 2) złożenia przez stałego mediatora wniosku o wykreślenie z Rejestru;
- 3) zaprzestania przez stałego mediatora spełniania któregokolwiek z warunków określonych w art. 157h § 1 pkt 1-6;
- 4) stwierdzenia niewykonywania lub nienależytego wykonywania obowiązków związanych z przeprowadzaniem postępowania mediacyjnego przez stałego mediatora.

§ 2. Prezes sądu okręgowego, w drodze decyzji, wykreśla z Rejestru instytucję uprawnioną do prowadzenia mediacji w sprawach karnych w przypadku:

- 1) likwidacji instytucji;
- 2) złożenia przez instytucję wniosku o wykreślenie z Rejestru;
- 3) utraty któregokolwiek z warunków, o których mowa w art. 157i pkt 1-3;
- 4) stwierdzenia niewykonywania lub nienależytego wykonywania obowiązków związanych z przeprowadzaniem postępowania mediacyjnego.

§ 3. Sąd zawiadamia prezesa sądu okręgowego, który wydał decyzję w przedmiocie wpisu stałego mediatora do Rejestru, o każdym przypadku uzasadniającym skreślenie z Rejestru stałego mediatora na podstawie okoliczności wymienionych w § 1 pkt 4 albo instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych na podstawie okoliczności wymienionych w § 2 pkt 4.

§ 4. Minister Sprawiedliwości, w drodze decyzji, wykreśla z Rejestru mediatora w przypadku:

- 1) śmierci mediatora;
- 2) złożenia przez mediatora wniosku o wykreślenie z Rejestru;
- 3) zaprzestania przez mediatora spełniania warunku określonego w art. 183² § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego.

§ 5. Przepis art. 157k § 2 i 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 157t. § 1 Do postępowań w przedmiocie wpisu, zmiany wpisu i wykreślenia wpisu z Rejestru stosuje się przepisy działu II rozdziału 14 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

§ 2. Sądem właściwym do rozpoznawania skarg na decyzje prezesa sądu okręgowego oraz Ministra Sprawiedliwości jest wojewódzki sąd administracyjny właściwy ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę skarżącego.

Art. 157u. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) znaczenie pojęć użytkownik konta, konto, nazwa użytkownika, hasło;
- 2) sposób dokonywania wpisów i wykreślenia wpisów stałych mediatorów w sprawach cywilnych, stałych mediatorów w sprawach karnych zwanych łącznie „stałymi mediatorami”, mediatorów oraz instytucji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych w Krajowym Rejestrze Mediatorów, zwanym dalej „Rejestrem”;
- 3) sposób uwierzytelniania użytkownika konta;
- 4) funkcjonalności systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 157p § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2023 poz. 217, z 2022 r. poz. 2642 oraz z 2023 r. poz. 289, 614 i 1030), zwanej dalej „ustawą”, w ramach którego prowadzony jest Krajowy Rejestr Mediatorów;
- 5) kryteria wyszukiwania mediatorów, stałych mediatorów oraz instytucji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych w Rejestrze;
- 6) sposób dokonywania zmiany wpisu w Rejestrze;
- 7) tryb składania wniosku o dodanie kolejnej specjalizacji do listy specjalizacji;
- 8) wzory formularzy wniosków o wpis

– uwzględniając potrzebę zapewnienia wiarygodnej i aktualnej informacji o mediatorach, stałych mediatorach oraz instytucjach uprawnionych do prowadzenia mediacji w

sprawach karnych, jednolitości wniosków i sprawnego przebiegu procedury wpisu do Rejestru.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2023 r. poz. 259) w art. 116 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Mediatorem może być osoba fizyczna, która posiada pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z pełni praw publicznych, w szczególności mediator wpisany do Krajowego Rejestru Mediatorów, o którym mowa w art. 157g § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.”.

Art. 7. W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2022 r. poz. 1124) w art. 54 w § 9 wyrazy „lub osoby do tego uprawnionej” zastępuje się wyrazami „lub stałego mediatora w sprawach karnych”.

Art. 8. W sprawach wpisu lub odmowy wpisu na listę stałych mediatorów, wszczętych i niezakończonych przed dniem 1 września 2023 r., stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 5 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 9. 1. Mediatorzy wpisani na listy stałych mediatorów, o których mowa art. 157d § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych podlegają wpisowi do Rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5, o ile spełniają warunki wymienione w art. 157h § 1 pkt. 1-6 i § 2 ustawy zmienianej w art. 5.

2. Prezes sądu okręgowego wzywa mediatora, o którym mowa w art. 157d § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, do przedstawienia w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania dokumentów i oświadczeń potwierdzających spełnienie warunków, o których mowa w art. 157h § 1 i 2 ustawy zmienianej w art. 5. W wezwaniu prezes sądu okręgowego poucza mediatora o obowiązkach, o których mowa w ust. 3.

3. Mediator wpisany na listę stałych mediatorów w więcej niż jednym sądzie okręgowym przedstawia dokumenty, o których mowa w ust. 2 prezesowi sądu okręgowego właściwemu ze względu na swoje miejsce zamieszkania. Mediator załącza informację o wszystkich listach stałych mediatorów, na których jest wpisany.

4. W przypadku niezłożenia w terminie, o którym mowa w ust. 2, dokumentów i oświadczeń potwierdzających spełnienie warunków, o których mowa w art. 157h § 1 pkt 1–6 ustawy zmienianej w art. 5, prezes sądu okręgowego umarza postępowanie w przedmiocie wpisu do Rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5.

5. Prezes sądu okręgowego w terminie do dnia 1 lipca 2024 r., wydaje decyzje w przedmiocie wpisu lub odmowy wpisu do Rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5.

6. Czynności związane z wpisem mediatora, o którym mowa w ust. 3 wykonuje prezes sądu okręgowego właściwy ze względu na miejsce zamieszkania mediatora. Prezes sądu okręgowego właściwy ze względu na miejsce zamieszkania mediatora zawiadamia prezesów sądów okręgowych, prowadzących listy stałych mediatorów, na których wpisany jest mediator, o toczącym się postępowaniu o wpis do Rejestru, o którym mowa w ust. 1. Zawiadomienie następuje na podstawie informacji przekazanych przez mediatora, wskazujących listy stałych mediatorów, na których jest wpisany zgodnie z ust. 3. Postępowanie o wpis do Rejestru w pozostałych sądach okręgowych podlega umorzeniu w części dotyczącej wpisu przez te sądy.

7. Do postępowań w przedmiocie wpisu lub odmowy wpisu do Rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5, stosuje się przepisy działu II rozdziału 14 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. 2022 r. poz. 2000 i poz. 2185).

Art. 10. 1. Instytucje i osoby wpisane do wykazu prowadzonego na podstawie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 23a § 8 ustawy zmienianej w art. 4, podlegają wpisowi do Rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5, o ile spełniają warunki, o których mowa w art. 157h § 1 pkt. 1-6 i § 2 lub art. 157i pkt 1-3 ustawy zmienianej w art. 5.

2. Prezes sądu okręgowego wzywa instytucje i osoby wpisane do wykazu prowadzonego na podstawie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 23a § 8 ustawy zmienianej w art. 4, o przedstawienie w terminie 14 dni dokumentów i oświadczeń potwierdzających spełnienie warunków, o których mowa art. 157h § 1 pkt 1-6 i § 2 lub art. 157i pkt 1-3 ustawy zmienianej w art. 5. W wezwaniu prezes sądu okręgowego poucza instytucje i osoby wpisane do wykazu prowadzonego na podstawie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 23a § 8 ustawy zmienianej w art. 4, o obowiązkach, o których mowa w ust. 3.

3. Instytucje i osoby wpisane do wykazu prowadzonego na podstawie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 23a § 8 ustawy zmienianej w art. 4, w więcej niż jednym sądzie okręgowym przedstawiają dokumenty i oświadczenia, o których mowa w ust. 2 prezesowi sądu okręgowego właściwemu ze względu na swoje miejsce zamieszkania albo ze względu na swoją siedzibę oraz załączają informacje o wszystkich wykazach, do których są wpisane.

4. W przypadku niezłożenia w terminie, o którym mowa w ust 2, dokumentów i oświadczeń potwierdzających spełnienie warunków, o których mowa w art. 157h § 1 pkt 1-6 i § 2 lub art. 157i pkt 1-3 ustawy zmienianej w art. 5, prezes sądu okręgowego umarza postępowanie w przedmiocie wpisu do Rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5.

5. Prezes sądu okręgowego w terminie do dnia 1 lipca 2024 r., wydaje decyzje w przedmiocie wpisu lub odmowy wpisu do Rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5.

6. Czynności związane z wpisem do Rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5, instytucji i osób wpisanych do wykazu prowadzonego na podstawie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 23a § 8 ustawy zmienianej w art. 4, wykonuje prezes sądu okręgowego właściwy ze względu na miejsce siedziby tych instytucji lub miejsce zamieszkania tych osób. Prezes sądu okręgowego, właściwy ze względu na miejsce siedziby instytucji wpisanych do wykazu albo miejsce zamieszkania osób wpisanych do wykazu, zawiadamia prezesów sądów okręgowych, prowadzących wykazy, na których wpisana jest osoba uprawniona albo instytucja, o toczącym się postępowaniu o wpis do Rejestru, o którym mowa w ust. 1. Zawiadomienie następuje na podstawie informacji przekazanych przez osoby uprawnione albo instytucje, wskazujących wykazy, na których są wpisane zgodnie z ust. 3. Postępowanie o wpis do Rejestru w pozostałych sądach okręgowych podlega umorzeniu w części dotyczącej wpisu przez te sądy.

7. Do postępowań w przedmiocie wpisu lub odmowy wpisu do Rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5 stosuje się przepisy działu II rozdziału 14 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

Art. 11. 1. Do dnia wydania decyzji, o której mowa w art. 9 ust. 5 ustawy, jednak nie dłużej niż do dnia 1 lipca 2024 r., postępowanie mediacyjne może przeprowadzać osoba wpisana na listę stałych mediatorów, o których mowa art. 157d § 1 ustawy zmienianej w art. 5 w brzmieniu dotychczasowym.

2. Do dnia wydania decyzji, o której mowa w art. 10 ust. 5 ustawy, jednak nie dłużej niż do dnia 1 lipca 2024 r., postępowanie mediacyjne może przeprowadzać osoba uprawniona do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego albo instytucja wpisana do wykazu zgodnie z przepisami wykonawczymi wydanymi na podstawie art. 23a § 8 ustawy zmienianej w art. 4 w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 12. Do oświadczeń, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym, złożonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 13. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 1 pkt 1 lit. a, pkt 2 lit. a, pkt 4 lit. a, pkt 10 lit. e i h, pkt 13 lit. h oraz pkt 17, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r;
- 2) art. 1 pkt 4 lit. b, art. 2-11, które wchodzi w życie z dniem 1 września 2023 r.

Załącznik do

.....
.....
.....

WZÓR

Oświadczenie osoby uprawnionej, o którym mowa w art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej

Ja, niżej podpisany (-na), (imię, nazwisko)

....., przyjmuję do wiadomości, że nieodpłatna pomoc prawna udzielana jest przez udzielana przez¹⁾:

☐ osobę, która:

- 1) ukończyła wyższe studia prawnicze i uzyskała tytuł magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) posiada co najmniej trzyletnie doświadczenie w wykonywaniu wymagających wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związanych ze świadczeniem pomocy prawnej,
- 3) korzysta z pełni praw publicznych oraz ma pełną zdolność do czynności prawnych,
- 4) nie była karana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe,

☐ co najmniej doktora w zakresie nauk prawnych w ramach zajęć w formie akademickiej poradni prawnej

a nie przez adwokata, radcę prawnego albo doradcę podatkowego.

Oświadczam, że zostałem (-łam) poinformowany (-na), że jakakolwiek odpowiedzialność odszkodowawcza osoby udzielającej mi nieodpłatnej pomocy prawnej jest

¹⁾ Zaznaczyć właściwy kwadrat poprzez postawienie znaku X.

wyłączona, z wyjątkiem przypadku wyrządzenia szkody z winy umyślnej.

Przyjmuję do wiadomości, że osoba udzielająca mi nieodpłatnej pomocy prawnej nie jest obowiązana do zachowania tajemnicy, w takim rozumieniu, że może być przesłuchiwana co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu, zgodnie z art. 180 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 1375, z późn. zm.).

Oświadczam, że zostałem poinformowany (-na), że złożenie powyższego oświadczenia jest dobrowolne.

Zapoznałem (-łam) się z treścią powyższego oświadczenia i wyrażam zgodę na udzielenie mi nieodpłatnej pomocy prawnej zgodnie z powyższymi warunkami.

.....

(data i podpis osoby uprawnionej)

Uzasadnienie

1. Cel projektowanej regulacji odnoszącej się do nieodpłatnej pomocy prawnej

Niniejszy projekt ma na celu zmianę ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945) oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 217 i 289 oraz z 2022 r. poz. 2642), a także dostosowanie przepisów niektórych innych ustaw do zmian wynikających z wprowadzenia - w przepisach ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych – publicznego rejestru mediatorów (Krajowy Rejestr Mediatorów). Projekt obejmuje zmiany koncepcji działania systemu nieodpłatnej pomocy, które zyskały akceptację Rady Nieodpłatnej Pomocy Prawnej, Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego oraz Edukacji Prawnej, ale także dodatkowe postulaty usprawniające organizowanie i świadczenie pomocy konsultowane ze środowiskiem organizacji pozarządowych oraz samorządami zawodowymi adwokatów i radców prawnych. Proponowane rozwiązania dotyczą zarówno okresu pandemii koronawirusa SARS-CoV-2, jak również czasu po jej ustąpieniu.

Propozycje objęte niniejszym projektem obejmują trzy podstawowe obszary: nowe rozwiązania dotyczące organizacji systemu nieodpłatnej pomocy, zwiększenie dostępności systemu dla osób potrzebujących oraz wprowadzenie dodatkowych obowiązków w zakresie korzystania z systemu teleinformatycznego.

Z inicjatywy Rady Polityki Senioralnej przedstawiona została propozycja, aby na prośbę osoby uprawnionej ze szczególnymi potrzebami pomoc prawna udzielana była na piśmie. Udzielanie porady w formie ustnej było dla wielu osób niewystarczające i utrudniające faktyczne skorzystanie z przekazanych informacji. Wprowadzenie formy pisemnej pozwoli na utrwalanie przekazywanych informacji i ułatwi ich wykorzystanie (nowy art. 3 ust. 3).

Jednocześnie, projekt precyzuje, że w sytuacji stwierdzenia przez doradcę obywatelskiego, że przedstawiony przez osobę uprawnioną problem nie może być rozwiązany w całości albo w części poprzez świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, gdyż wykracza poza materię tej formy pomocy, doradca ten informuje osobę uprawnioną o możliwościach uzyskania innej pomocy w jednostkach nieodpłatnego poradnictwa,

wskazanych na liście sporządzanej przez starostę, o której mowa w art. 8a ust. 1. Ponadto, przed świadczeniem nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego doradca może zażądać od osoby uprawnionej okazania dokumentu stwierdzającego tożsamość (nowy art. 3a ust. 3 i 4).

Z inicjatywy członków Rady Nieodpłatnej Pomocy Prawnej, Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego oraz Edukacji Prawnej w projekcie przewidziano zniesienie obowiązku składania pisemnych oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przez osoby uprawnione oraz zaproponowano rezygnację z oświadczeń przedsiębiorców o niezatrudnianiu pracowników w ciągu ostatniego roku (uchylenie art. 4 ust. 2 do ust. 6 ustawy).

Funkcjonujące dotychczas rozwiązanie nie stanowi efektywnego narzędzia weryfikującego, czy o pomoc rzeczywiście ubiega się osoba, której nie stać na uzyskanie komercyjnej pomocy prawnej. Z kolei konieczność składania takiego oświadczenia stanowi często trudną do przezwyciężenia barierę psychiczną dla osób, których sytuacja finansowa nie pozwala na korzystanie z odpłatnej pomocy prawnej, a mimo to odczuwają dyskomfort przy składaniu przedmiotowych oświadczeń. Odformalizowanie procedury ubiegania się o nieodpłatną pomoc powinno jednocześnie przełożyć się na większą liczbę udzielanych porad.

Zaproponowana powyżej zmiana uzasadnia również uchylenie załącznika nr 1 do ustawy (art. 1 pkt 21 ustawy zmieniającej).

Dotychczasowy art. 5 ust. 3 ustawy przewidywał jedynie możliwość odmowy udzielenia porady przez adwokata lub radcę prawnego. Dlatego też, zasadnym jest rozszerzenie tego katalogu o inne osoby udzielające nieodpłatnej pomocy oraz doprecyzowanie kwestii postępowania w razie odmowy udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Zmiana ta pozwoli wykonawcom na bardziej świadome świadczenie pomocy przy jednoczesnym zabezpieczeniu interesów osób uprawnionych (nowy art. 5a).

Natomiast w art. 6 ust. 2 dodano pkt 8 przewidujący dodatkowy element w umowie zawieranej z adwokatami lub radcami prawnymi o świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej. Wskazano, aby w umowie tej zawarto zasady naliczania kar umownych z tytułu nienależytej realizacji obowiązków określonych w ustawie, w szczególności za nielogowanie się na dyżurze w systemie teleinformatycznym oraz nieterminowe dokumentowanie w nim kart pomocy lub oznaczenie ich gotowości (nowy art. 6 ust. 2 pkt 8). Zaproponowane rozwiązanie dotyczy wyłącznie kwestii techniczno-organizacyjnych i ma na celu wprowadzenie dyscypliny w

zakresie korzystania przez wykonawców z centralnego systemu teleinformatycznego do obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej.

Należy podkreślić, że od dwóch lat funkcjonuje system teleinformatyczny przeznaczony do obsługi nieodpłatnej pomocy. Projekt przygotowanej nowelizacji zmierza do lepszego jego wykorzystania. W projekcie tym wprowadzono obowiązek, aby osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie w trakcie dyżuru logowała się w systemie teleinformatycznym, potwierdzała obecność osoby uprawnionej na wizycie oraz dokumentowała kartę pomocy z wyjątkiem części obejmującej opinię osoby uprawnionej o udzielonej pomocy (nowy art. 7 ust. 2a). Jednocześnie, w związku z usunięciem powinności składania przez osoby uprawnione oświadczeń, że nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, jak i mając na celu wykorzystanie funkcjonalności systemu teleinformatycznego, dokonano zmiany art. 7 ust. 3. Nowo zaproponowane brzmienie tego przepisu wskazuje, że osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego oznacza gotowość karty pomocy w systemie teleinformatycznym (nowy art. 7 ust. 3).

Dotychczasowe analizy wykazują pewne nieprawidłowości w korzystaniu z systemu teleinformatycznego, jak również nieufność z jaką podchodzi część wykonawców do wprowadzonego systemu, czego skutkiem jest niekiedy nieterminowe sporządzanie dokumentacji z udzielania nieodpłatnej pomocy. Wobec powyższego niezbędne było sformułowanie wprost ustawowych obowiązków w tym zakresie, jak obowiązek zabezpieczenia loginów oraz haseł, przekazanych do wyłącznego użytku, przed ujawnieniem innym osobom (nowy art. 7a ust. 4), obowiązek logowania się na dyżurach, obowiązek zakładania karty pomocy do końca następnego dnia oraz obowiązek uzupełnienia karty pomocy i jej gotowości w systemie teleinformatycznym do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego (nowy art. 7 ust. 2a i art. 7 ust. 3).

Kolejna zmiana obejmuje treść art. 8 ust. 3 poprzez doprecyzowanie, że nieodpłatna pomoc prawna lub nieodpłatne poradnictwo obywatelskie udzielane są na dyżurze. W zaproponowanym rozwiązaniu podkreślono, że dyżur nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywa się w punkcie w przeciętnym wymiarze 5 dni w tygodniu i trwa co najmniej 4 godziny dziennie, z wyłączeniem dni, o których mowa w

art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (nowy art. 8 ust. 3). Powyżej zaproponowane rozwiązanie ma na celu zapewnienie obecności wykonawców w punktach nieodpłatnej pomocy, co też zwiększy efektywność oraz dostępność świadczonych usług pomocowych. Jednocześnie projekt zakłada wprowadzenie stałej możliwości zdalnego (za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość) świadczenia pomocy, której wybór należałby do beneficjenta pomocy, nie tylko w okresie epidemii, ale także po jej ustaniu. Aktualnie takie rozwiązanie przewidziane jest:

- dla ograniczonego kręgu osób (osoby ze znaczną niepełnosprawnością ruchową oraz osoby doświadczające trudności w komunikowaniu się – art. 8 ust. 8),
- dla wszystkich osób uprawnionych w okresie trwania epidemii, stanu zagrożenia epidemicznego oraz stanu nadzwyczajnego (art. 28a).

Wobec powyższego w ustawie przewidziano uprawnienie, zgodnie z którym beneficjent może dokonać wyboru w zakresie korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w punkcie osobiście lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Ponadto, z ważnych przyczyn starosta może wskazać, że dyżur w całości lub części odbywa się poza punktem. Starosta określa inny lokal, w którym odbywa się dyżur. Informacja o odbyciu dyżuru w całości lub w części poza punktem jest zamieszczana na stronie internetowej urzędu starostwa powiatowego oraz przekazywana wojewodzie. Jednocześnie, w przypadku udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość oświadczenie, że osoba uprawniona jest świadoma uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej od osoby niebędącej adwokatem, radcą prawnym albo doradcą podatkowym, może być przekazane drogą elektroniczną (nowy art. 8 ust. 3a-3c).

W proponowanym rozwiązaniu beneficjent pomocy osobiście, w momencie zapisu, dokonywałby wyboru, czy:

- chce skorzystać z pomocy w punkcie, w bezpośrednim kontakcie z osobą udzielającą pomocy (gdy występuje potrzeba okazania dokumentów, przygotowania projektu pisma),
- preferuje pomoc zdalną (telefoniczną, za pomocą komunikatorów, Internetu).

Powyżej zaproponowane rozwiązanie umożliwi:

- dostosowanie systemu do potrzeb beneficjentów (umożliwia wybór bardziej dogodnej formy pomocy),

- wyrównanie obciążenia między punktami na terenie kraju,
- skrócenie terminów oczekiwania na poradę (zamiast oczekiwać kilka dni na poradę stacjonarną w obciążonym punkcie, beneficjent otrzyma poradę zdalną niezwłocznie),
- korzystanie z pomocy osobom przebywającym poza granicami kraju,
- wykorzystanie możliwości specjalizacji punktów, jaką już przewiduje ustawa (zamiast „ogólnego” doradcy w najbliższym punkcie stacjonarnym, beneficjent zyska możliwość dostępu do doradcy wyspecjalizowanego w potrzebnym mu zagadnieniu w innym punkcie). Zapisy na porady miałyby charakter centralny – czego efektem byłoby optymalne zarządzanie wolnymi terminami. Osoba uprawniona wybierając pomoc zdalną będzie mogła skorzystać z pomocy w tych miejscach, gdzie będą wolne oraz dogodnie dla niej terminy porad. Zapewnione będzie bardziej wyrównane obciążenie punktów na poziomie całego kraju.

W ramach programu „za życiem” państwo wprowadza rozwiązania ułatwiające funkcjonowanie rodzinom z dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności. W tą koncepcję wpisuje się propozycja przyznania im prawa do korzystania z nieodpłatnej pomocy poza kolejnością (nowy art. 8 ust. 4).

Korzystanie z systemu teleinformatycznego przez powiaty i wykonawców jest obecnie obligatoryjne (poprzez nałożone obowiązki, tj.: wprowadzanie przez wykonawców kart pomocy w systemie, sporządzanie sprawozdań przez powiaty i wojewodów), jednak nie obejmuje to wprost obowiązku dokonywania zapisów na porady za pośrednictwem strony do publicznych zapisów - np.ms.gov.pl. W rezultacie część powiatów (ok. 30%) dokonuje zapisów za pomocą telefonu, papierowych notatek, autorskich systemów, z pominięciem funkcjonalności strony do publicznych zapisów, która dedykowana jest obywatelom. Dlatego też, podjęto decyzję o zmianie art. 8 ust. 5 poprzez wskazanie, że w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 7a ust. 1, dokonuje się zapisów na porady udzielane w punkcie, poza punktem oraz za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. W przygotowanej propozycji przepisu wprost wskazano, że zgłoszeń dokonuje się telefonicznie pod numerem telefonu wskazanym przez starostę lub za pośrednictwem publicznej strony do zapisów prowadzonej przez Ministra Sprawiedliwości. Jednocześnie projekt przewiduje uprawnienie umożliwienia dokonywania zgłoszeń za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej lub w innej formie (nowy art. 8 ust. 5).

Zaproponowane rozwiązanie koresponduje z przedstawioną zmianą obejmującą upowszechnienie pomocy zdalnej oraz z wprowadzonym w roku 2022 projektem sieci dyżurów specjalistycznych. Umożliwienie beneficjentom uzyskania zdalnej porady udzielonej nie tylko w ramach powiatu (tak jest obecnie – dla osób określonych w art. 8 ust. 8 ustawy oraz w trakcie epidemii) lecz z obszaru całego kraju, gdzie akurat pozostają wolne zasoby osób niosących pomoc, wymaga wprowadzenia centralnych, obejmujących cały kraj, zapisów. Beneficjent nadal będzie miał możliwość umówienia się na wizytę telefonicznie, ale wprowadzony zostanie alternatywny sposób rezerwacji terminu porady, tj. przez Internet.

W odpowiedzi na zgłoszony problem dotyczący beneficjentów, którzy nadużywają prawa do pomocy zapisując się nawet kilkadziesiąt razy na wizytę zaproponowano wprowadzenie limitu dwóch wizyt tygodniowo na osobę. Jednakże przewidziano rozwiązanie, zgodnie z którym w szczególnie uzasadnionych wypadkach osoba uprawniona, po uprzednim uzgodnieniu z osobą udzielającą pomocy, może skorzystać z porad w większym wymiarze, niż dwie wizyty tygodniowo (nowy art. 8 ust. 5a i 5b).

Ponadto zaproponowane zostało rozszerzenie możliwości skorzystania z pomocy poza punktem o dodatkowe kategorie osób ze szczególnymi potrzebami. (nowy art. 8 ust. 8) Obecna treść art. 8 ust. 8 ustawy, przewiduje zdalne oraz poza punktem udzielanie pomocy wyłącznie dla osób ze znaczną niepełnosprawnością ruchową oraz osób doświadczających trudności w komunikowaniu się. Celowe jest objęcie tą regulacją dodatkowych grup osób potrzebujących pomocy świadczonej w sposób dostosowany do ich sytuacji. Obecne brzmienie przepisu należy uznać za:

- pomijające osoby z istotnymi potrzebami wynikającymi ze stanu zdrowia, np. ze stanu psychiki, które jednak nie mieszczą się w pojęciu „osób ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście” oraz „osób doświadczających trudności w komunikowaniu się o których mowa w ustawie o języku migowym i innych środkach komunikowania się”. Powyższe pojęcia nie obejmują przykładowo osób z problemami natury psychicznej, posiadających odpowiednie orzeczenia o niepełnosprawności, ale nie wynikające z problemów w poruszaniu się, osób nieneurotypowych,

- nie znajdujące definicji w przepisach regulujących stopnie niepełnosprawności. Orzeczenia o niepełnosprawności zakładają podział na trzy stopnie: znaczny, umiarkowany i lekki, jednak bez dookreślenia rodzaju tej niepełnosprawności oraz jej źródła (niepełnosprawność ruchowa lub inna).

Jednocześnie wskazano, że taka forma pomocy powinna być udzielana wówczas, gdy uprawniona osoba ze szczególnymi potrzebami nie ma możliwości, np. z uwagi na swoją niepełnosprawność, odbycia wizyty osobiście w punkcie lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość.

W projekcie nowelizacji przewidziano także dodatkową regulację dotyczącą usytuowania punktów nieodpłatnej pomocy. W nowym art. 8 ust. 10a ustawy, zaproponowano rozwiązanie, zgodnie z którym, jeżeli w powiecie utworzono centrum, o którym mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1818), to jeden z punktów powinien być usytuowany w jego pobliżu. Zaproponowane rozwiązanie umożliwi wykorzystanie potencjału drzemiącego w centrach usług społecznych, które realizują szereg usług społecznych dostosowanych do potrzeb konkretniej wspólnoty samorządowej, tj. osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców.

Wobec faktu, że w toku prowadzonych prac legislacyjnych ujawniono przypadki nieoptymalnego umiejscowienia punktów na terenach kilku powiatów, zdecydowano się na wprowadzenie obowiązku, z zgodnie z którym starosta corocznie ma przekazać wojewodzie informację dotyczącą planowanego usytuowania punktów, na terenie powiatu w kolejnym roku kalendarzowym. Ponadto wprowadzono regulację, która uprawnia wojewodę do przedstawienia staroście opinii dotyczącej planowanego usytuowania punktów. Rozwiązanie to ma pomóc w zapewnieniu wszystkim beneficjentom równego dostępu do nieodpłatnej pomocy na terenie kraju (nowy art. 8 ust. 10b i 10c). Również z tego względu wprowadzono obowiązek przekazywania przez starostę do okręgowej rady adwokackiej i rady okręgowej izby radców prawnych ocen z podejmowanej współpracy z wykonawcami, celem ewentualnej eliminacji z systemu tych wykonawców, którzy w sposób nieprawidłowy wywiązują się ze swoich obowiązków (nowy art. 10 ust. 4 i 5).

Kolejna zmiana dotyczy art. 11 ust. 1, w którym wprowadzono możliwość powierzenia przez powiat organizacji pozarządowej lub organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność pożytku publicznego połowy punktów z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Powyższa zmiana wprowadza możliwość świadczenia nieodpłatnej pomocy przez kilka organizacji. Dzięki takiemu zabiegowi wprowadzono większą konkurencyjność na rynku nieodpłatnej pomocy, jak również zapewnienie działalności punktów w przypadku, gdy jedna z organizacji

nie posiada wystarczającej liczby wykonawców lub wykonawców z uprawnieniami (nowy art. 11 ust.1). z Tej przyczyny wskazano również, że punkty te mogą być powierzane także uczelni uprawnionej do nadawania stopnia doktor w dyscyplinie nauk prawnych, która w ramach programu studiów na kierunku prawo realizuje zajęcia w formie akademickiej poradni prawnej. Doprecyzowano również zasady podziału punktów pomiędzy organizacje pozarządowe i uczelnie, a samorządy zawodowe prawników. Powiat powierzy im punkty po połowie, przy czym, jeżeli iloraz liczby punktów i liczby dwa stanowi liczbę niecałkowitą, większą o jeden liczbę punktów powierza się organizacji pozarządowej lub uczelni.

W projekcie przewidziano, że jeżeli organizacja pozarządowa lub uczelnia, której oferta została wybrana, uchyla się od zawarcia umowy lub z innych przyczyn leżących po jej stronie nie zawiera umowy lub jeżeli umowa z nią zawarta zostanie rozwiązana, starosta może wybrać z listy ocenionych ofert organizacji pozarządowych ofertę najkorzystniejszą spośród pozostałych ofert bez przeprowadzania ich ponownego badania i oceny. Ponadto nowe przepisy przewidują, że rozstrzygnięcie konkursu może polegać na powierzeniu realizacji zadań w częściach dotyczących poszczególnych punktów, o ile jego zasady dopuszczają możliwość składania ofert częściowych w ramach jednego postępowania konkursowego (nowy art. 11 ust. 2c i 2d). Powyżej wskazane przepisy stanowią nowo wypracowane rozwiązania, uwzględniające uwagi i propozycje nowelizacyjne zgłoszone przez organizacje pozarządowe oraz powiaty. W większych miejscowościach występuje kilkanaście punktów. Formuła wspólnego konkursu eliminuje z rynku mniejsze organizacje, które mogłyby z powodzeniem prowadzić kilka punktów, ale nie są w stanie wystartować w konkursie na prowadzenie wszystkich. Proponowane rozwiązanie tworzy możliwość złożenia oferty na ich część. Realizacja i rozliczenie zadanie jest możliwe odrębnie dla każdego punktu, a nie ma konieczności by było to realizowane łącznie dla wszystkich punktów w mieście. Dotacja jest bowiem określana dla punktu, a nie dla poszczególnych miejscowości.

Kolejna zmiana dotyczy art. 11 ust. 5, który w swojej materii odnosi się do oświadczenia osoby uprawnionej, że jest świadoma uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej od osoby niebędącej adwokatem, radcą prawnym albo doradcą podatkowym. W przepisie tym wskazano, że przedmiotowe oświadczenie przechowuje się w warunkach uniemożliwiających dostęp do niego osób trzecich. Jednocześnie wskazano, że administratorem danych osobowych zawartych w tym oświadczeniu jest starosta, który zobowiązany jest do przechowywania dokumentu przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym oświadczenie zostało sporządzone. W

przepisie podkreślono również, że do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego oświadczenie przekazywane jest w sposób uniemożliwiający powiązanie go z kartą pomocy, w szczególności po usunięciu oznaczenia dnia jego złożenia (nowy art. 11 ust. 5). Konieczność zmiany art. 11 ust. 5 powstała z uwagi na wykreślenie w projekcie obowiązku składania przez beneficjentów oświadczeń dotyczących ich stanu majątkowego.

Ponadto zaproponowano nowe brzmienie art. 11 ust. 9, zgodnie z którym, w przypadku zaprzestania spełniania warunku, o którym mowa w art. 11d: 1) ust. 2 pkt 2 lub ust. 2a pkt 2, lub ust. 3 pkt 2, lub ust. 4 pkt 2 - umowy z organizacją pozarządową lub uczelnią nie zawiera się albo rozwiązuje ją ze skutkiem natychmiastowym; 2) ust. 2 pkt 3 lub ust. 2a pkt 3, lub ust. 3 pkt 3, lub ust. 4 pkt 3 - umowy z organizacją pozarządową nie zawiera się albo rozwiązuje ją za dwutygodniowym wypowiedzeniem (nowy art. 11 ust. 9).

Kolejna zmiana dotyczy art. 11 ust. 12 pkt 2, w którym to przepisie dodano treść doprecyzowującą mechanizm zastosowania art. 10 ust. 2 ustawy, który to przepis dotyczy sytuacji nie zawarcia przez powiat z okręgową radą adwokacką i radą okręgowej izby radców prawnych właściwymi dla siedziby władz powiatu porozumienia w sprawie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej na obszarze tego powiatu.

Kolejna istotna zmiana została przewidziana w art. 11 ust. 14, który przewiduje uprawnienie Ministra Sprawiedliwości do zamieszczenia w Biuletynie Informacji Publicznej rekomendacji dotyczących przeprowadzania konkursów, o których mowa w ust. 2 oraz zawierania umów, o których mowa w ust. 7. Wytyczne te nie będą miały wiążącego charakteru i będą m.in. zbiorem dobrych praktyk przy zawieraniu umów z organizacjami pozarządowymi (nowy art. 11 ust. 14).

Z uwagi na zgłaszany przez organizacje pozarządowe problem niewielkiej liczby podmiotów szkolących w zakresie prowadzenia szkoleń i kursów doszkalających dla doradców obywatelskich, zdecydowano się na zmniejszenie wymogów formalnych dla podmiotów szkolących, celem wprowadzenia konkurencyjności na rynku oraz poprawy jakości szkoleń. Wobec powyższego, w przygotowanym projekcie zaproponowano, że za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego, o którym mowa w art. 11a ust. 2, może zostać uznany związek, o którym mowa w art. 22 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach, który zrzesza co najmniej pięć organizacji pozarządowych świadczących poradnictwo obywatelskie nieprzerwanie w okresie co najmniej pięciu lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o uznanie za podmiot uprawniony do prowadzenia

szkolenia oraz kursu doszkalającego, o którym mowa w art. 11a ust. 2. Jednocześnie przewidziano możliwość, że za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego, może zostać także uznana uczelnia, nad którą nadzór sprawuje Minister Sprawiedliwości (nowy art. 11b ust. 2 i 5 oraz art. 11b ust. 8).

Następna zmiana dotyczy art. 11c ustawy, w którym jedynie skorygowano błąd w odesłaniu do właściwego ustępu w art. 12 ustawy (nowy art. 11c).

Uwzględniając uwagi zgłoszone przez wojewodów, w art. 11d ust. 12 pkt 4 doprecyzowano sytuację (nieprzekazanie w terminie listy, o której mowa w ust. 10), w której wojewoda wydaje decyzję o wykreśleniu organizacji pozarządowej z listy organizacji pozarządowych, uprawnionych do prowadzenia punktów na obszarze województwa, w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego lub prowadzenia nieodpłatnej mediacji (nowy art. 11d ust. 12 pkt 4).

Przygotowany projekt zakłada również rozdzielenie terminów na składanie sprawozdań dla starostów i wojewodów. Należy podkreślić, że przedstawiciele samorządu terytorialnego wielokrotnie zgłaszali potrzebę rozdzielenia terminów w zakresie sprawozdawczości starostów i wojewodów, które to terminy pokrywały się ze sobą, co też rodziło trudności dla wojewodów z ich dotrzymaniem (nowy art. 12 ust. 1).

W art. 28 ustawy określony został maksymalny limit wydatków budżetu państwa, będący skutkiem finansowym wejścia w życie tej ustawy, w latach 2026-2035.

Zgodnie z art. 50 ust. 1c ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Rada Ministrów obowiązana jest przedstawić Sejmowi, trzy lata przed upływem 10 lat budżetowych wykonywania danej ustawy, projekt zmiany ustawy określającej maksymalne limity wydatków jednostek sektora finansów publicznych, wyrażone kwotowo, na kolejnych 10 lat budżetowych wykonywania ustawy.

Do wyliczenia maksymalnego limitu wydatków budżetu państwa w latach 2026 – 2035 będącego skutkiem finansowym ustawy przyjęto wskaźnik CPI przedstawiony przez Ministra Finansów w Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw

Zgodnie bowiem z art. 50a ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Minister Finansów publikuje w Biuletynie Informacji Publicznej wytyczne zapewniające stosowanie jednolitych wskaźników makroekonomicznych, które będą stanowić podstawę

oszacowywania skutków finansowych projektowanej ustawy, w szczególności jednolitego określania maksymalnego limitu wydatków jednostek sektora finansów publicznych na dane zadanie, wyrażonego kwotowo, na okres 10 lat budżetowych wykonywania tej ustawy.

Stosownie do aktualnej treści art. 28a ustawy, w przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego może odbywać się za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość oraz poza lokalem punktu. Do świadczenia pomocy stosuje się odpowiednio przepisy mające zastosowanie do osób, o których mowa w art. 8 ust. 8 ustawy. Przepisu art. 4 ust. 2 nie stosuje się. Powyżej przywołany przepis w swojej konstrukcji normatywnej w okresie m.in. epidemii zwalnia osoby uprawnione z obowiązku składania pisemnego oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Ponadto przedsiębiorcy korzystający z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej dodatkowo zostali zwolnieni z obowiązku składania oświadczenia o niezatrudnianiu innych osób w ciągu ostatniego roku.

W świetle zaproponowanych zmian nowelizacyjnych uzasadnione jest zaktualizowanie treści art. 28a ustawy poprzez wskazanie, że w przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego może odbywać się osobiście w punkcie lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Ponadto w nowo opracowanym przepisie przewidziano możliwość, że dyżury nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego mogą odbywać się poza punktem. Sposób udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego ustala starosta.

Jednocześnie przygotowany projekt art. 28a obejmuje dodatkową delegację ustawową do wydania rozporządzenia na czas trwania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego. Rozporządzenie to regulowałoby sposoby udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, w tym wymogi dotyczące lokalu, w którym będzie usytuowany punkt, w przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego (nowy art. 28a ust.1 i ust. 2).

Niniejszy projekt ustawy ma również na celu uwzględnienie w systemie nieodpłatnej

pomocy prawnej akademickich poradni prawnych działających przy uczelniach uprawnionych do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie nauk prawnych, które w ramach programu studiów na kierunku prawo realizują zajęcia w formie akademickiej poradni prawnej.

Sieć akademickich poradni prawnych w Polsce kształtowała się od połowy lat dziewięćdziesiątych. Aż do roku 2015 była obok biur porad obywatelskich jedyną w Polsce siecią świadczącą regularne porady prawne na rzecz osób niezamożnych, według opracowanych i doskonalonych standardów jakości. Przez okres 25 lat działalności akademickie poradnie prawne udzieliły osobom potrzebującym pomocy w ponad 170 tysiącach spraw i wykształciły ponad 27 tysięcy społecznie wrażliwych prawników.

Ze względu na swój znaczny dorobek i doświadczenie akademickie poradnie prawne są uznawane za wzorcowe przez podobne organizacje w innych krajach. Prowadzą szkolenia i odgrywają istotną rolę w promocji tej formy poradnictwa za granicą, w tym w państwach, w których dopiero kształcą się standardy demokratyczne i gdzie istnieje silna potrzeba ochrony praw człowieka i praw obywatelskich.

Należy jednak wskazać, że w okresie 7 lat obowiązywania ustawy, także w konsekwencji znacznego poszerzenia od 2018 roku kręgu osób uprawnionych do darmowych porad prawnych o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej, skala porad zasięganym w tych podmiotach maleje z 10.693 w roku 2015 do 2.001 w roku 2022, czyli jest to spadek o 81%. Zatem obecnie zasadne jest przypuszczenie, że wraz z upowszechnieniem świadomości społecznej o dostępności sieci publicznych punktów nieodpłatnej pomocy prawnej akademickiej poradnie prawne utracą ostatnie grupy klientów. Obecnie poradnie akademickie zostały zmuszone do znacznego ograniczenia działalności, co oznacza stopniowy zanik tej wartościowej działalności, prekursorskiej w obszarze udostępniania bezpłatnej pomocy prawnej na rzecz osób niezamożnych w nowych warunkach demokracji rynkowej.

Warto podkreślić, że działalność akademickich poradni prawnych została już włączona w publiczne systemy poradnicze w innych krajach. Jako przykłady można podać Republikę Litewską, Republikę Chorwacji lub Republikę Federalną Niemiec, która już w roku 2008 wprowadziła regulację dopuszczającą poradnictwo prawne świadczone przez nie prawników pod merytoryczną opieką.

W aktualnym stanie prawnym punkty nieodpłatnej pomocy prawnej są powierzane do prowadzenia adwokatom i radcom prawnym oraz organizacjom pozarządowym, które wyłaniane są, zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej, w otwartym konkursie ofert, o którym mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o

pożytku publicznym i wolontariacie.

W zakresie propozycji wprowadzenia możliwości realizowania oferty przez uczelnie uprawnione do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie nauk prawnych, która w ramach programu studiów na kierunku prawo realizuje zajęcia w formie akademickiej poradni prawnej należy zauważyć, że zgodnie z art. 11 ust. 1 pkt 10 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce do podstawowych zadań uczelni należy „działanie na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych”. Zaś zgodnie z art. 372 tej ustawy – jednostka samorządu terytorialnego może przyznać uczelni środki finansowe na wykonywanie zadań, o których mowa w art. 11. Przepis ten jednak nie określa trybu przekazania tych środków. Ponieważ w niniejszej ustawie do powierzenia wykonania zadań stosuje się tryb otwartego konkursu ofert określony w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie to, aby nie dokonywać modyfikacji procedury powierzania zadania na gruncie niniejszej ustawy proponuje się by do uczelni stosować te przepisy odpowiednio. Uczelnia będzie składała ofertę, która będzie podlegała ocenie i następnie na podstawie tej oferty będzie zawierana z nią umowa. Aby przesądzić tę kwestię wprowadza się zmianę do art. 8 ust. 1 ustawy.

Zgodnie z art. 425 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce wykonywania przez uczelnie zadań, o których mowa w art. 11 nie stanowi działalności gospodarczej. Zatem takie działanie uczelni nie jest działalnością nakierowaną na osiągnięcia zysku, tak samo jak działanie organizacji pozarządowej, co uzasadnia zastosowanie trybu otwartego konkursu ofert, o którym mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Zgodnie z propozycjami zawartymi w projektowanej ustawie przepisy dotyczące organizacji pozarządowych w zakresie ubiegania się o powierzenie prowadzenia punktów nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zapewnienia udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej miałyby odpowiednie zastosowanie do akademickich poradni prawnych działających przy wydziałach prawa uczelni wyższych, uprawnionych do nadawania stopnia doktora nauk prawnych, lub organizacji pozarządowej, której działalność została uznana przez radę odpowiedniej jednostki organizacyjnej uczelni, uprawnionej do nadawania stopnia doktora nauk prawnych.

Akademickie poradnie prawne będą prowadziły punkty w tym samym wymiarze, jaki jest przewidywany dla aktualnie działających punktów nieodpłatnej pomocy prawnej w art. 8 ust. 3 ustawy. Realizowanie tej pomocy będzie się odbywało na takich samych zasadach na jakich działają aktualnie organizacje pozarządowe. Osoba uprawniona jest informowana o przypadkach, gdy przyjmowana jest przez osobę, która nie jest adwokatem, radcą prawnym lub

doradcą podatkowym w obecności studenta, gdyż podobnie jak w przypadku osoby, o której mowa w art. 11 ust. 3 pkt 1 lit. b, składa na podstawie art. 11 ust. 4 oświadczenie, że jest świadoma uzyskiwania pomocy od takiej osoby. Wzór tego oświadczenia jest załącznikiem do niniejszej ustawy.

Należy podkreślić, że tym samym projekt nie dopuszcza angażowania studentów studiów na kierunku prawo w żadnych innych punktach nieodpłatnej pomocy prawnej aniżeli prowadzonych przez podmioty, których pracę uznano za wartościową z punktu widzenia realizacji procesu dydaktycznego na wydziałach prawa uczelni wyższych. Przy czym w projekcie wprowadzono znaczne zawężenie podmiotów inicjujących lub uznających działalność danej akademickiej poradni prawnej do jednostek organizacyjnych jedynie tych uczelni, które są uprawnione do nadawania stopnia doktora nauk prawnych. Przyjęto zatem, że organizowanie albo akceptacja działalności akademickiej poradni prawnej przez wiodące wydziały prawa polskich uczelni, powinna być gwarantem jakości i celowości tej działalności w systemie nieodpłatnej pomocy prawnej. W tym celu wprowadza się art. 11 ust. 6c do ustawy. Aby potwierdzić wymagania formalne zobowiązuje się akademicką poradnię prawną, tak samo jak w dotychczasowym stanie prawnym organizację pozarządową, do spełnienia warunków udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej. Dodatkowo uczelnia albo organizacja przedstawiają także potwierdzenie uprawnień do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie nauki prawne oraz prowadzenia zajęć poradni w ramach programu studiów na kierunku prawo. Akademicka poradnia prawna wnioskuje także o wpis na listę prowadzoną przez wojewodę (zmiana w art. 11d ust. 2a oraz odpowiednie zmiany w art. 11d ust. 8).

W myśl projektu możliwe będzie odpowiednie stosowanie do współpracy akademickich poradni prawnych działających w ramach uczelni z organizacjami pozarządowymi przepisów o ofercie wspólnej, o której mowa w art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Ruch akademickich poradni prawnych obecnie obejmuje 27 podmiotów, jednak skala działania części z nich skłania do nawiązania współpracy z innymi poradniami. Dlatego szacuje się, że sumaryczny roczny wymiar czasu dyżurów obsadzonych przez studentów działających pod nadzorem wskazanych w projekcie osób nie przekroczy łącznej liczby godzin pracy 10 punktów z aktualnych blisko 1500 punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego w całym kraju.

Projekt poszerza, obok doradcy podatkowego i magistra prawa, krąg osób mogących udzielać nieodpłatnej pomocy prawnej w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej o co najmniej

doktora nauk prawnych.

Należy wskazać, iż podstawowym celem działania akademickich poradni prawnych jest niesienie pomocy prawnej najsłabszym grupom społecznym oraz doskonalenie procesu kształcenia studentów prawa przez kontakt z praktyką stosowania prawa w relacjach z klientami i ich rzeczywistymi problemami, nie zaś tylko z aspektami teoretycznymi, z drugiej strony, co warto podkreślić, są to miejsca promowania pożądanych społecznie postaw *pro bono* wśród zaangażowanych młodych prawników – z korzyścią dla osób uprawnionych. W poradniach tych studenci prawa, pod nadzorem i opieką merytoryczną pracowników naukowych i praktyków, udzielają nieodpłatnych porad prawnych osobom niezamożnym. W działalność poradni angażują się także inni wolontariusze, tacy jak absolwenci prawa i przedstawiciele zawodów prawniczych, kierując się służbą potrzebującym.

Projekt ustawy wywołuje pozytywne skutki społeczne poprzez poszerzenie kręgu podmiotów mogących ubiegać się o świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej najsłabszym grupom społecznym. Studenci, jako wolontariusze, poświęcają znaczną liczbę godzin pracy nad prowadzonymi sprawami, z czego chętnie korzystają osoby ze złożonymi problemami, które cenią czas poświęcony na rozmowę, objaśnienia i zaangażowanie młodzieży. Dodatkowo zasoby kadry naukowej i praktyków pozwalają na prowadzenie profesjonalnych szkoleń przygotowujących do pracy poradniczej. Dzięki temu pomoc świadczona w ramach akademickich poradni prawnych cieszy się pozytywnym odbiorem i zaufaniem społecznym.

Projektowane zmiany pozwolą podtrzymać program, dzięki któremu od lat kształceni są prawnicy przygotowani do pracy w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej oraz w instytucjach świadczących pomoc prawną i szeroko rozumiane usługi społeczne obywatelom. Niewątpliwie włączenie akademickich poradni prawnych do systemu nieodpłatnej pomocy prawnej wzbogaci formy wsparcia oferowanego w ramach ustawy.

2. Cel projektowanej regulacji odnoszącej się do Krajowego Rejestru Mediatorów

Regulacja prawna statusu mediatora w Polsce jest rozproszona w różnych aktach prawnych, zarówno o charakterze ustrojowym, jak i procesowym. Podkreślenia wymaga, że poszczególne przepisy wprowadzają różne minimalne kryteria i wymogi wobec mediatorów, a jednocześnie praktyka stosowania przedmiotowych wymogów jest zróżnicowana w zależności od organu stosującego przedmiotowe przepisy. Jest to szczególnie widoczne przy procedurze

wpisu na listy stałych mediatorów i stosowaniu zróżnicowanych kryteriów w zależności od konkretnego prezesa sądu okręgowego².

Celem projektowanych zmian ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych jest realizacja koncepcji utworzenia Krajowego Rejestru Mediatorów. Będzie to publiczny rejestr, skupiający mediatorów prowadzących mediacje umowne, stałych mediatorów w sprawach cywilnych, stałych mediatorów w sprawach karnych, a także instytucje uprawnione do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.

Obecnie brak jest ujednoliconej bazy danych pozwalającej oszacować aktualną liczbę mediatorów w Polsce. Zdarza się, że mediator wpisany jest na listach w kilku sądach okręgowych, mimo że w niektórych z nich nie prowadzi mediacji. Występują również sytuacje, gdy mediator widnieje na liście stałych mediatorów, a w ogóle nie prowadzi mediacji.

Z tych powodów zdecydowano się na podjęcie działań mających na celu wprowadzenie jednej centralnej listy mediatorów w formie Krajowego Rejestru Mediatorów. Rejestr zastąpi obecnie funkcjonujące listy stałych mediatorów prowadzone przez prezesów sądów okręgowych, wykazy instytucji i osób uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych oraz uporządkuje przepisy dotyczące wymogów dla stałych mediatorów. Wprowadzane zmiany mają charakter systematyzujący i porządkujący.

3. Omówienie projektowanych regulacji

a) Zmiany w ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych

W projekcie tytuł działu IV otrzymuje brzmienie „Referendarze sądowi, kuratorzy sądowi, pracownicy sądów, ławnicy, mediatorzy i Krajowy Rejestr Mediatorów oraz organy pomocnicze sądów”.

W miejsce dotychczasowego rozdziału 6a „Stali mediatorzy” zostanie dodany rozdział 6b „Mediatorzy i Krajowy Rejestr Mediatorów”.

W projektowanym rozdziale 6b znajdują się przepisy kompleksowo regulujące funkcjonowanie Krajowego Rejestru Mediatorów (dalej: Rejestr) oraz zasady i postępowanie związane z dokonywaniem wpisów do Rejestru.

² Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, (2021), *Raport z badań w zakresie potrzeb i oczekiwań społecznych dotyczących krajowego rejestru mediatorów oraz luk kompetencyjnych w zakresie szkoleń mediatorów*, Lublin, s. 6, <https://krm.gov.pl/materialy-szkoleniowe> [dostęp: 12.12.2022 r.].

Rejestr obejmować będzie 1) mediatorów, 2) stałych mediatorów w sprawach cywilnych, 3) stałych mediatorów w sprawach karnych oraz 4) instytucje uprawnione do prowadzenia mediacji w sprawach karnych (proj. art. 157g § 2).

Rejestr rozróżnia status: mediatora, który jest regulowany w Kodeksie postępowania cywilnego w przepisie art. 183² § 1 i § 2 oraz stałych mediatorów w sprawach cywilnych lub karnych oraz instytucji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.

Osoby, które nie zdecydują się na wpis do Rejestru, w dalszym ciągu będą mogły prowadzić mediacje zarówno umowne, jak i ze skierowania sądu. Wpis do Rejestru pozwoli jednak wyróżnić i uwiarygodnić mediatora na rynku usług mediacyjnych.

W kolejnych przepisach wskazano przesłanki warunkujące uzyskanie statusu mediatora wpisanego do Rejestru, stałego mediatora w sprawach cywilnych lub stałego mediatora w sprawach karnych oraz instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.

Kolejny przepis określa przesłanki, jakie musi spełnić osoba fizyczna żeby uzyskać status stałego mediatora w sprawach cywilnych lub karnych (proj. 157h § 1). W odróżnieniu od poprzedniej regulacji wymogi do wpisu stałego mediatora w sprawach cywilnych poszerzono o wymóg znajomości języka polskiego w mowie i piśmie oraz o przesłankę, iż osoba wnioskująca o wpis daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków (mediatora). Przesłanki te dotychczas dotyczyły jedynie mediatorów prowadzących mediacje w sprawach karnych, jednak mając na względzie standaryzację wymogów wobec mediatorów zasadne jest objęcie przesłanką znajomości języka polskiego w mowie i piśmie również stałych mediatorów w sprawach cywilnych. Z kolei zapewnienie profesjonalizmu przy prowadzeniu mediacji oraz kwestie związane z zachowaniem standardów etyki zawodowej przez mediatorów wymagają objęcia stałych mediatorów w sprawach cywilnych również wymogiem dawania rękojmi należytego wykonywania obowiązków.

Z kolei w odniesieniu do stałego mediatora w sprawach karnych zrezygnowano z obecnie obowiązującego wymogu odnoszącego się do obywatelstwa. Przewidziany dotychczas w § 4 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 716) wymóg posiadania umiejętności i wiedzy w zakresie przeprowadzania postępowania mediacyjnego, rozwiązywania konfliktów i nawiązywania kontaktów międzyludzkich został zrównany z wymaganiami dla stałych mediatorów w sprawach cywilnych, czyli posiadaniem wiedzy i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji (proj. art. 157h § 1 pkt 2 i 4).

Zdecydowano się pozostawić dotychczasowe wyłączenia ustawowe (obecne w art. 23a § 3 Kodeksu postępowania karnego) odnoszące się do kręgu osób, które nie mogą prowadzić mediacji w sprawach karnych, z tym, że wskazanym wyłączeniem objęto również asesorów sądowych. Podobne rozwiązanie wprowadzono w stosunku do stałych mediatorów w sprawach cywilnych. Takie rozwiązanie gwarantuje zachowanie zasady bezstronności w mediacji i neutralności mediatorów prowadzących mediacje w tych sprawach.

W omawianym przepisie pozostawiono dotychczasowe regulacje stanowiące negatywne przesłanki wpisu (proj. art. 157h § 2).

W kolejnym przepisie nadano rangę ustawową dotychczasowym regulacjom znajdującym się w § 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 2015 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 716) odnoszącym się do wpisu instytucji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych (proj. art. 157i). Zastosowane rozwiązanie służy uzyskaniu celu projektowanej nowelizacji zmierzającemu do ujednolicenia statusu wszystkich podmiotów zajmujących się mediacją w jednym akcie prawnym.

W art. 157j zostały wymienione formalne wymogi wpisu do Rejestru: mediatorów (§ 1), stałych mediatorów (§ 3) oraz instytucji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych (§ 4).

Przepis art. 157k wskazuje organy uprawnione do dokonania wpisu do rejestru. W przypadku mediatorów jest to Minister Sprawiedliwości, a w przypadku stałych mediatorów i instytucji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych prezes sądu okręgowego właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o wpis albo siedzibę instytucji uprawnionej. Wprowadzone rozróżnienie wynikało z potrzeby rozróżnienia organów uprawnionych do dokonywania wpisów w Rejestrze. Prezesi sądów okręgowych będą dokonywali wpisów w przypadku stałych mediatorów, których zobowiązanie do prowadzenia mediacji ze skierowania sądu wynika wprost z przepisów procesowych. Natomiast Minister Sprawiedliwości będzie dokonywał wpisów odnoszących się wyłącznie do mediatorów prowadzących mediacje pozasądowe. Konsekwencją wprowadzonych rozwiązań jest również wskazanie Ministra Sprawiedliwości jako organu drugiej instancji w sprawie odwołań od decyzji prezesów sądów okręgowych w sprawie wpisu. Powyższe umożliwi również ujednolicenie praktyki w zakresie rozstrzygnięć w przedmiocie odwołań w skali całego kraju.

Projektowany przepis art. 157l realizuje w szerokim aspekcie funkcję informacyjną Rejestru umożliwiającą zainteresowanym wybór mediatora. Kolejne przepisy są rozwinięciem wskazanej funkcji informacyjnej Rejestru. W proj. art. 157n szczegółowo określono realizację aktualizacji danych wprowadzonych do Rejestru. Projektowane przepis art. 157s szczegółowo wskazuje przesłanki wykreślenia z rejestru, które są powtórzeniem dotychczasowych przesłanek wykreślenia z listy stałych mediatorów.

Jawność Rejestru z uwagi na ochronę danych osobowych została ograniczona jedynie w aspekcie numeru PESEL. Numer PESEL będzie udostępniany tylko upoważnionym pracownikom sądów oraz pracownikom Ministerstwa Sprawiedliwości w związku z dokonywaniem wpisów i zmianami wpisów w Rejestrze. Każda osoba będzie mieć dostęp do danych o mediatorach zawartych w Rejestrze uwidocznionych na stronie internetowej, co powinno ułatwić obywatelom wyszukanie i wybór konkretnego mediatora.

Minister Sprawiedliwości, będzie utrzymywać, administrować i udostępniać rejestr w systemie teleinformatycznym. Administratorami danych osobowych zgromadzonych w Rejestrze będą Minister Sprawiedliwości i prezesi sądów okręgowych, w zakresie wykonywanych zadań. Minister Sprawiedliwości będzie zapewniać bezpieczeństwo rejestru (proj. art. 157p).

Projektowany art. 157u zawiera upoważnienie ustawowe, które umożliwi precyzyjne określenie w akcie wykonawczym sposobu prowadzenia Rejestru.

b) Zmiany w innych ustawach

Projektowane zmiany obejmą również ustawę – **Kodeks postępowania cywilnego** bowiem w wyniku wprowadzenia Krajowego Rejestru Mediatorów i likwidacji list stałych mediatorów organizacje pozarządowe oraz uczelnie nie będą zobligowane do przekazywania prezesowi sądu okręgowego prowadzonych przez siebie list mediatorów (skreślenie zdania 3 w § 3 art. 183² k.p.c). Nadal jednak będą one mogły tworzyć takie listy na swój wewnętrzny użytek np. celem publikacji na swoich stronach internetowych.

Zmiany w ustawie – **Kodeks postępowania karnego** wynikają ze zmian w terminologii i wydaniu nowego Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych. Przepisy dotychczas obowiązującego Rozporządzenia odnoszące się do wymagań dla osób uprawnionych i instytucji uprawnionych do

przeprowadzania postępowania mediacyjnego zostają przeniesione do ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych. Z tego powodu art. 23a § 1 k.p.k. będzie się odwoływał do instytucji uprawnionych uregulowanych w projektowanych przepisach u.s.p. oraz do stałych mediatorów w sprawach karnych również uregulowanych w projektowanych przepisach u.s.p. Usystematyzowano również wyłączenia w odniesieniu do osób, które nie mogą prowadzić mediacji w sprawach karnych (proj. art. 157h § 2 u.s.p. oraz proj. art. 23a § 3 k.p.k.). Wydane zostanie również nowe rozporządzenie w sprawie trybu przeprowadzania postępowania mediacyjnego w sprawach karnych.

W ustawie – **Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia** dostosowano brzmienie art. 54 § 9 do projektowanego statusu stałego mediatora w sprawach karnych.

W ustawie – **Kodeks postępowania administracyjnego** dostosowano art. 96f § 1 i 2 k.p.a. do zmian wprowadzonych przedmiotową ustawą zastępując odwołanie do list stałych mediatorów prowadzonych przez prezesów do sądów okręgowych odwołaniami do Rejestru.

W ustawie – **Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi** dostosowano w art. 116 § 3 do zmian wprowadzonych przedmiotową ustawą poprzez zastąpienie odwołania do list stałych mediatorów prowadzonych przez prezesów do sądów okręgowych oraz wykazów instytucji i osób uprawnionych do prowadzenia postępowania mediacyjnego odwołaniami do Rejestru.

4. Przepisy przejściowe

Rozwiązanie przewidziane w projektowanym art. 8 wprowadza zasadę działania ustawy nowej w sprawach o wpis na listę stałych mediatorów i do wykazów instytucji i osób uprawnionych do prowadzenia postępowania mediacyjnego w sprawach karnych.

W projektowanych art. 9 i 10 szczegółowo wskazano procedurę wpisu do Rejestru stałych mediatorów, dotychczas wpisanych na listy stałych mediatorów, oraz instytucji i osób uprawnionych do przeprowadzania postępowania mediacyjnego w sprawach karnych wpisanych dotychczas do wykazów, zgodnie z zasadami określonymi w projekcie. Celem zaproponowanych rozwiązań jest pozostawienie w Rejestrze jedynie tych podmiotów, które faktycznie prowadzą mediacje.

Z uwagi na potrzebę zapewnienia czasu na dostosowanie do wprowadzonych w projekcie nowych rozwiązań, w projektowanym art. 11, pozostawiono na czas sześciu miesięcy możliwość funkcjonowania mediatorów wpisanych na listy stałych mediatorów oraz instytucji i osób uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych wpisanych do wykazów.

Proponowane zmiany powinny wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1 pkt 1 lit. a, pkt 2 lit. a, pkt 4 lit. a, pkt 10 lit. e i h, pkt 13 lit. h oraz pkt 17, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r. oraz art. 1 pkt 4 lit. b, art. 2-11, które wchodzi w życie z dniem 1 września 2023 r.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Proponowana nowelizacja ustawy nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Projekt z uwagi na regulowaną materię nie podlega obowiązkowi przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu (§ 27 ust. 4 Regulaminu pracy Rady Ministrów).

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz z § 52 ust. 1 uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348) projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w zakładce „Rządowy Proces Legislacyjny”.

Wejście w życie projektowanej ustawy nie będzie miało negatywnego wpływu na sytuację i rozwój regionalny, rynek pracy oraz na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Projekt nie podlegał dokonaniu oceny OSR przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów.

Projekt został poddany opiniowaniu przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, a zatem nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej oraz niektórych innych ustaw</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Sprawiedliwości – ministerstwo wiodące</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Pan Marcin Romanowski, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Marcin Noskowski - Główny Specjalista Wydział Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Poradnictwa Obywatelskiego; tel.: (22) 23-90-233, e-mail: marcin.noskowski@ms.gov.pl Anna Krempleska - Główny Specjalista Wydział do Spraw Mediacji Departament Strategii i Funduszy Europejskich tel. (22) 23-90-234 anna.krempleska@ms.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 28.06.2023</p> <p>Źródło: Inicjatywa własna</p> <p>Nr w wykazie prac UD494</p>
OCENA SKUTKÓW REGULACJI	
1. Jaki problem jest rozwiązywany?	
<p>1. Zmiany w ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej</p> <p>Przedstawiony projekt zmiany ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o <i>nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej</i> (Dz. U. z 2021 r. poz. 945), zwana dalej „ustawą” wprowadza zmiany koncepcji działania systemu nieodpłatnej pomocy prawnej, związane z występowaniem pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 oraz rozwiązania na czas po jej ustąpieniu. Projekt zakłada usprawnienie funkcjonowania nieodpłatnej pomocy oraz bardziej efektywne wykorzystanie środków przeznaczanych na ten cel.</p> <p>2. Projektowana regulacja odnosząca się do Krajowego Rejestru Mediatorów</p> <p>Obecnie w Polsce brakuje ujednoliconej bazy danych umożliwiającej szybką aktualizację list stałych mediatorów oraz oszacowanie ich liczby. Dochodzi do sytuacji, że mediator wpisany jest na listę w kilku sądach powszechnych, ale w niektórych nie prowadzi mediacji, a nawet nie prowadzi mediacji w ogóle. Obecne listy stałych mediatorów są więc nieefektywne. Utrudnia to potwierdzenie kompetencji i kwalifikacji mediatorów.</p> <p>Obywatele powinni móc w łatwy sposób znaleźć i wybrać konkretnego, odpowiedniego mediatora. Zgodnie z „Raportem z badań w zakresie potrzeb i oczekiwań społecznych dotyczących Krajowego Rejestru Mediatorów oraz luk kompetencyjnych w zakresie szkoleń mediatorów” możliwość wyszukiwania mediatora była jedną z najważniejszych funkcjonalności rejestru mediatorów³.</p> <p>Ponadto przepisy dotyczące wymagań wobec mediatorów są rozproszone i wskazane jest ich skupienie w jednym akcie prawnym. Właściwość sądu do złożenia wniosku o wpis do rejestru powinna być zgodna z miejscem zamieszkania mediatora, gdyż z reguły świadczą oni usługi mediacyjne w miejscu swojego zamieszkania.</p> <p>W tym m.in. celu Ministerstwo Sprawiedliwości realizuje projekt pn. „Upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez podniesienie kompetencji mediatorów, utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) oraz działania informacyjne” współfinansowany ze środków europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.</p>	

³ „Raport z badań z badań w zakresie potrzeb i oczekiwań społecznych dotyczących Krajowego Rejestru Mediatorów oraz luk kompetencyjnych w zakresie szkoleń mediatorów”, s. 70, <https://krm.gov.pl/materialy-szkoleniowe>, dostęp: 02.06.2022 r.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

1. Zmiany w ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej

Propozycje objęte niniejszym projektem obejmują trzy podstawowe obszary:

- nowe rozwiązania dotyczące organizacji systemu nieodpłatnej pomocy,
- zwiększenie dostępności systemu dla osób potrzebujących oraz
- wprowadzenie dodatkowych obowiązków w zakresie korzystania z systemu teleinformatycznego.

Mając na celu dalszą popularyzację mediacji jako podstawowej formy rozwiązywania sporów, zaproponowano wprowadzenie do ustawowego katalogu form udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego możliwości przedstawienia osobie uprawnionej przesłanek do skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji, jak również korzyściach płynących z tego typu rozwiązań (nowy art. 3 ust. 1 pkt 4a oraz art. 3a ust. 2).

Powyższa zmiana ma wpłynąć na zwiększenie zainteresowania alternatywnymi metodami rozwiązywania sporów. Uzyskanie przez osobę uprawnioną wiedzy, czym jest mediacja, jakie są jej zasady i przebieg, jaka jest rola mediatora oraz jakimi zasadami kieruje się mediator, dbając o poczucie bezpieczeństwa i swobody wypowiedzi strony, może przyczynić się do częstszego wybierania przez uprawnionego mediacji.

Z inicjatywy Rady Polityki Senioralnej przedstawiona została propozycja, aby na prośbę osoby uprawnionej ze szczególnymi potrzebami pomoc prawna udzielana była na piśmie. Udzielanie porady w formie ustnej było dla wielu osób niewystarczające i utrudniające faktyczne skorzystanie z przekazanych informacji. Wprowadzenie formy pisemnej pozwoli na utrwalanie przekazywanych informacji, ułatwi ich wykorzystanie (nowy art. 3 ust. 3). Elektroniczna forma pisemna już teraz funkcjonuje w systemie nieodpłatnej pomocy dla osób z trudnościami w komunikacji bądź poruszaniu się, jednak nie jest szeroko wykorzystywana. dopełnieniem tego rozwiązania będzie porada pisemna przy wizycie stacjonarnej dostępna dla tych osób jak również, porady za pomocą środków porozumiewania się na odległość, a więc również w formie elektronicznej dostępne dla wszystkich beneficjentów.

Jednocześnie w projekcie wprowadza się możliwość poinformowania przez doradcę obywatelskiego osobę uprawnioną o możliwościach uzyskania innej pomocy w jednostkach nieodpłatnego poradnictwa, wskazanych na liście sporządzanej przez starostę. Taką możliwość wprowadza się w sytuacji stwierdzenia przez doradcę obywatelskiego, że przedstawiony przez osobę uprawnioną problem nie może być rozwiązany w całości albo w części poprzez świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, gdyż wykracza poza materię tej formy pomocy. Ponadto przed świadczeniem nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego doradca może zażądać od osoby uprawnionej okazania dokumentu stwierdzającego tożsamość (nowy art. 3a ust. 3 i 4). Zmiana ta ma charakter porządkujący system - dotychczas takie uprawnienie przysługiwało jedynie przy świadczeniu porad prawnych. Utrzymywanie różnych rozwiązań dla obu rodzajów pomocy nie jest uzasadnione.

Dotychczasowy art. 5 ust. 3 ustawy przewidywał możliwość odmowy udzielenia porady przez adwokata lub radcę prawnego. Dlatego też, zasadnym wydaje się rozszerzenie tego katalogu o doradców obywatelskich oraz doprecyzowanie kwestii postępowania w razie odmowy udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Zmiana ta pozwoli wykonawcom na bardziej świadome świadczenie pomocy przy jednoczesnym zabezpieczeniu interesów osób uprawnionych (nowy art. 5a).

W art. 6 ust. 2 dodano pkt 8 przewidujący dodatkowy element w umowie zawieranej z adwokatami lub radcami prawnymi o świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej. Wskazano, aby w umowie tej zawarto zasady naliczania kar umownych dla adwokata lub radcy prawnego z tytułu nienależytej realizacji obowiązków określonych w ustawie, w szczególności za nielogowanie się na dyżurze w systemie teleinformatycznym oraz nieterminowe wprowadzanie kart pomocy. (nowy art. 6 ust. 2 pkt 8) Zaproponowane rozwiązanie ma charakter techniczno-organizacyjny i ma na celu m.in. wprowadzenie dyscypliny w zakresie korzystania przez wykonawców z centralnego systemu teleinformatycznego do obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej.

Od ponad dwóch lat funkcjonuje system teleinformatyczny przeznaczony do obsługi nieodpłatnej pomocy. Projekt przygotowanej nowelizacji zmierza do lepszego wykorzystania jego funkcjonalności. W projekcie wprowadza się obowiązek, zgodnie z którym osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie w trakcie dyżuru logowała się w systemie, potwierdzała obecność osoby uprawnionej na wizycie oraz wypełniała kartę pomocy z wyjątkiem części obejmującej opinię osoby uprawnionej o udzielonej pomocy (nowy art. 7

ust. 2a). Jednocześnie dokonano zmiany art. 7 ust. 3. Nowo zaproponowane brzemienie tego przepisu wskazuje, że osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego oznacza gotowość karty pomocy w systemie teleinformatycznym (nowy art. 7 ust. 3).

Dotychczasowe analizy wykazują pewne nieprawidłowości w korzystaniu z systemu teleinformatycznego, jak również nieufność z jaką podchodzi część wykonawców do wprowadzonego systemu, czego skutkiem jest niekiedy nieterminowe sporządzanie dokumentacji z udzielania nieodpłatnej pomocy. Wobec powyższego niezbędne było sformułowanie wprost ustawowych obowiązków w tym zakresie, jak obowiązek zabezpieczenia loginów oraz haseł, przekazanych do wyłącznego użytku (nowy art. 7a ust. 4), obowiązek logowania się na dyżurach obowiązek dokumentowania karty pomocy do końca następnego dnia oraz obowiązek oznaczenia gotowości karty pomocy w systemie teleinformatycznym do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego (nowy art. 7 ust. 2a i art. 7 ust. 3).

Kolejna zmiana obejmuje treść art. 8 ust. 3 poprzez doprecyzowanie, że nieodpłatna pomoc prawna lub nieodpłatne poradnictwo obywatelskie udzielane są na dyżurze. W zaproponowanym rozwiązaniu podkreślono, że dyżur nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywa się w punkcie w przeciętnym wymiarze 5 dni w tygodniu i trwa co najmniej 4 godziny dziennie, z wyłączeniem dni, o których mowa w art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 stycznia 1951 r. *o dniach wolnych od pracy* (Dz.U. z 2015 r. poz. 90) (nowy art. 8 ust. 3). Rozwiązanie to ma na celu zatrzymanie wykonawców w punktach nieodpłatnej pomocy, co też zwiększy efektywność oraz dostępność świadczonych usług pomocowych.

Projekt zakłada wprowadzenie możliwości zdalnego (poza punktem lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość) świadczenia pomocy jako stałej możliwości, której wybór należałby do beneficjenta pomocy, nie tylko w okresie epidemii. Aktualnie takie rozwiązanie przewidziane jest dla ograniczonego kręgu osób (osoby ze znaczną niepełnosprawnością ruchową oraz osoby doświadczające trudności w komunikowaniu się – art. 8 ust. 8 ustawy) dla wszystkich osób uprawnionych w okresie trwania epidemii, stanu zagrożenia epidemicznego oraz stanu nadzwyczajnego (art. 28a ustawy), wyłącznie dla osób ze znaczną niepełnosprawnością ruchową oraz osób doświadczających trudności w komunikowaniu się przewidziana jest możliwość skorzystania ze zdalnej mediacji (zmiana art. 8 ust. 8 ustawy).

W proponowanym rozwiązaniu beneficjent pomocy, w momencie zapisu dokonywałby wyboru, czy chce skorzystać z pomocy w punkcie, w bezpośrednim kontakcie z osobą udzielającą pomocy, czy preferuje pomoc zdalną (telefoniczną, za pomocą komunikatorów, Internetu).

Jednocześnie przygotowany projekt art. 28a obejmuje dodatkową delegację ustawową do wydania rozporządzenia tymczasowego, na czas trwania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego. Rozporządzenie to regulowałoby sposoby udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, w tym wymogi dotyczące lokalu, w którym będzie usytuowany punkt, w przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego (nowy art. 28a ust.1 i ust. 2).

Projekt przewiduje również poszerzenie możliwości skorzystania z pomocy poza punktem o dodatkowe kategorie osób ze szczególnymi potrzebami.

Ponadto, planuje się zniesienie obowiązku składania pisemnego oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przez osoby uprawnione oraz zaproponowano rezygnację z oświadczeń przedsiębiorców o niezatrudnianiu pracowników w ciągu ostatniego roku (art. 4 ust. 2 - 6 ustawy). Funkcjonujące rozwiązanie nie stanowi efektywnego narzędzia weryfikującego, czy o pomoc rzeczywiście ubiega się osoba, której nie stać na uzyskanie komercyjnej pomocy prawnej. Z kolei konieczność składania takiego oświadczenia stanowi często trudną do przezwyciężenia barierę psychiczną dla osób, których sytuacja finansowa nie pozwala na korzystanie z odpłatnej pomocy prawnej, a mimo to odczuwają dyskomfort przy składaniu oświadczeń.

Proponuje się również wprowadzenie obowiązku realizacji zapisów na porady za pośrednictwem strony do zapisów w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 7a ustawy. Korzystanie z systemu teleinformatycznego przez powiaty i wykonawców jest obecnie, jednak nie obejmuje to obowiązku dokonywania zapisów na porady za pośrednictwem strony do publicznych zapisów. W rezultacie część powiatów (ok. 30%) dokonuje zapisów za pomocą telefonu, papierowych notatek, autorskich systemów, z pominięciem funkcjonalności strony do publicznych zapisów. Umożliwienie beneficjentom uzyskania zdalnej porady udzielonej nie tylko w ramach powiatu, lecz z obszaru całego kraju, gdzie akurat pozostają wolne zasoby osób niosących pomoc, wymaga wprowadzenia centralnych, obejmujących

cały kraj zapisów. Beneficjent nadal będzie miał możliwość umówienia się na wizytę telefonicznie, ale wprowadzony zostanie alternatywny sposób rezerwacji terminu porady, tj. przez Internet.

W odpowiedzi na zgłoszony problem dotyczący beneficjentów, którzy nadużywają prawa do pomocy zapisując się nawet kilkadziesiąt razy na wizytę zaproponowano wprowadzenie limitu dwóch wizyt tygodniowo na osobę. Jednakże przewidziano rozwiązanie, zgodnie z którym w szczególnie uzasadnionych wypadkach po uprzednim uzgodnieniu z wykonawcą osoba uprawniona może skorzystać z porad w większym wymiarze, niż dwie wizyty tygodniowo (nowy art. 8 ust. 5a i 5b).

Proponuje się również rozszerzenie możliwości skorzystania z pomocy poza punktem o dodatkowe kategorie osób ze szczególnymi potrzebami (nowy art. 8 ust. 8). Obecna treść ustawy, przewiduje zdalne oraz poza punktem udzielanie pomocy wyłącznie dla osób ze znaczną niepełnosprawnością ruchową oraz osób doświadczających trudności w komunikowaniu się. Celowe jest objęcie tą regulacją dodatkowych grup osób potrzebujących pomocy świadczonej w sposób dostosowany do ich sytuacji.

Taka forma pomocy powinna być udzielana wówczas, gdy osoba ze szczególnymi potrzebami nie ma możliwości, np. z uwagi na swoją niepełnosprawność, odbycia wizyty osobiście w punkcie lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość.

W projekcie przewidziano także dodatkową regulację dotyczącą usytuowania punktów nieodpłatnej pomocy. W nowym art. 8 ust. 10a ustawy, zaproponowano rozwiązanie, zgodnie z którym punkt nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego powinien być usytuowany w pobliżu miejsca świadczenia usług w ramach centrum, o którym mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. *o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych* (Dz.U. z 2019 r. poz. 1818). Zaproponowane rozwiązanie umożliwi wykorzystanie potencjału centrów usług społecznych, które realizują usługi społeczne dostosowane do potrzeb konkretniej wspólnoty samorządowej, tj. osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców.

Wobec faktu, że w toku prowadzonych prac legislacyjnych ujawniono przypadki nieoptymalnego umiejscowienia punktów na terenach kilku powiatów, zdecydowano się na wprowadzenie obowiązku, z zgodnie z którym starosta corocznie ma przekazać wojewodzie informację dotyczącą planowanego usytuowania punktów, na terenie powiatu w kolejnym roku kalendarzowym. Ponadto wprowadzono regulację, która uprawnia wojewodę do przedstawienia staroście opinii dotyczącej planowanego usytuowania punktów (art. 8. ust 10b i 10c). Rozwiązanie to ma pomóc w zapewnieniu wszystkim beneficjentom równego dostępu do nieodpłatnej pomocy na terenie kraju. Również z tego względu wprowadzono obowiązek przekazywania przez starostę do Okręgowej Rady Adwokackiej i Okręgowej Izby Radców Prawnych ocen z podejmowanej współpracy z wykonawcami, celem ewentualnej eliminacji z systemu tych wykonawców, którzy w sposób nieprawidłowy wywiązują się ze swoich obowiązków (nowy art. 10 ust. 4 i 5).

Kolejna zmiana dotyczy art. 11 ust. 1, w którym wprowadzono możliwość powierzenia przez powiat organizacji pozarządowej lub organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność pożytku publicznego połowy punktów z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Powyższa zmiana wprowadza możliwość świadczenia nieodpłatnej pomocy przez kilka organizacji. Dzięki takiemu zabiegowi wprowadzono większą konkurencyjność na rynku nieodpłatnej pomocy, jak również zapewnienie działalności punktów w przypadku, gdy jedna z organizacji nie posiada wystarczającej ilości wykonawców (nowy art. 11 ust.1).

Jednocześnie w projekcie przewidziano, że jeżeli organizacja pozarządowa, której oferta została wybrana, uchyla się od zawarcia umowy lub z innych przyczyn leżących po jej stronie nie zawiera umowy lub jeżeli umowa z nią zawarta zostanie rozwiązana, starosta może wybrać z listy ocenionych ofert organizacji pozarządowych ofertę najkorzystniejszą spośród pozostałych ofert bez przeprowadzania ich ponownego badania i oceny. Ponadto nowe przepisy przewidują, że rozstrzygnięcie konkursu może polegać na powierzeniu realizacji zadań w częściach dotyczących poszczególnych punktów, o ile jego zasady dopuszczają możliwość składania ofert częściowych w ramach jednego postępowania konkursowego (nowy art. 11 ust. 2c i 2d). W większych miejscowościach występuje kilkanaście punktów. Formuła wspólnego konkursu eliminuje z rynku mniejsze organizacje, które mogłyby z powodzeniem prowadzić kilka punktów, ale nie są w stanie wystartować w konkursie na prowadzenie wszystkich. Proponowane rozwiązanie tworzy możliwość złożenia oferty na ich część. Realizacja i rozliczenie zadanie jest możliwe odrębnie dla każdego punktu, a nie ma konieczności by było to realizowane łącznie dla wszystkich punktów w mieście. Dotacja jest bowiem określana dla punktu, a nie dla poszczególnych miejscowości.

Kolejna zmiana dotyczy art. 11 ust. 5, który w swojej materii odnosi się do oświadczenia osoby uprawnionej, że jest

świadoma uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej od osoby niebędącej adwokatem, radcą prawnym albo doradcą podatkowym. W przepisie tym wskazano, że przedmiotowe oświadczenie przechowuje się w warunkach uniemożliwiających dostęp do niego osób trzecich. Jednocześnie wskazano, że administratorem danych osobowych zawartych w tym oświadczeniu jest starosta, który zobowiązany jest do przechowywania dokumentu przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym oświadczenie zostało sporządzone. W przepisie podkreślono również, że do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego oświadczenie przekazywane jest w sposób uniemożliwiający powiązanie go z kartą pomocy, w szczególności po usunięciu oznaczenia dnia jego złożenia (nowy art. 11 ust. 5). Konieczność zmiany art. 11 ust. 5 powstała w uwagi na wykreślenie w projekcie obowiązku składania przez beneficjentów oświadczeń dotyczących ich stanu majątkowego.

W art. 11 ust. 12 pkt 2, dodano dodatkową treść doprecyzowującą mechanizm zastosowania art. 10 ust. 2 ustawy, który dotyczy sytuacji, w której nie zawarto przez powiat z okręgową radą adwokacką i radą okręgowej izby radców prawnych właściwymi dla siedziby władz powiatu porozumienia w sprawie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej na obszarze tego powiatu.

Istotna zmiana została przewidziana w art. 11 ust. 14, który przewiduje uprawnienie Ministra Sprawiedliwości do zamieszczenia w Biuletynie Informacji Publicznej rekomendacji dotyczących przeprowadzania konkursów oraz zawierania umów, o których mowa w ust. 7. Wytoczne te nie będą miały wiążącego charakteru i będą m.in. zbiorem dobrych praktyk przy zawieraniu umów z organizacjami pozarządowymi (nowy art. 11 ust. 14).

Z uwagi na zgłaszany przez organizacje pozarządowe monopol Związku Biur Porad Obywatelskich w zakresie prowadzenia szkoleń i kursów doszkalających dla doradców obywatelskich, zdecydowano się na zmniejszenie wymogów formalnych dla podmiotów szkolących, celem wprowadzenia konkurencyjności na rynku oraz poprawy jakości szkoleń. Dotychczasowa praktyka stosowania przepisu o podmiocie szkolącym wykazała, że od kilku lat podmiotem, który utrzymuje uprawnienie do prowadzenia tych szkoleń jest jedna organizacja - Związek Biur Porad Obywatelskich, a nie taka była intencja ustawodawcy. Wymogi określono od początku zbyt surowo, trudno bowiem szacować, że organizacja z 7-letnim doświadczeniem zapewni znacząco wyższy poziom szkoleń niż ta z 5-letnim. Należy również zaznaczyć, iż nie ma powodu by uznać, że doradców obywatelskich powinna szkolić jedynie organizacja będąca związkiem organizacji oferujących poradnictwo obywatelskie. Z powodzeniem mogą to czynić również uczelnie wyższe. Projekt dopuszcza, by za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego, mogła zostać także uznana uczelnia wyższa, nad którą nadzór sprawuje Minister Sprawiedliwości. Ze względu na liczbę osób wymagających przeszkolenia (szacowana liczba osób 600-800), nie występuje potrzeba, aby kilka uczelni oferowało podobne kursy. Przy założeniu, że kursy te będą odbywały się kilkukrotnie w całym roku, to na poszczególne ich terminy, przy kilku związkach organizacji i uczelni wypadłoby zaledwie po kilku kursantów. Groziłoby to powstaniem niezasadnej walki o rynek, w której głównym kryterium wyboru byłaby cena, a nie jakość usługi. Otwarcie rynku szkoleń doradców można ograniczyć zatem do 1-2 uczelni. Najlepiej by była to uczelnia wyższa, nad którą nadzór sprawuje Minister Sprawiedliwości, gdyż to on koordynuje funkcjonowanie całego systemu nieodpłatnej pomocy. Wobec powyższego, w przygotowany projekt zaproponowano, że za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego, o którym mowa w art. 11a ust. 2, może zostać uznany związek, o którym mowa w art. 22 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – *Prawo o stowarzyszeniach* (Dz.U. z 2020 r. poz. 2261), który zrzesza co najmniej pięć organizacji pozarządowych świadczących poradnictwo obywatelskie nieprzerwanie w okresie co najmniej pięciu lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o uznanie za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego. Jednocześnie przewidziano możliwość, że za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego, może zostać także uznana uczelnia, nad którą nadzór sprawuje Minister Sprawiedliwości (nowy art. 11b ust. 2 i art. 11b ust. 8).

Następna zmiana dotyczy art. 11c ustawy, w którym jedynie skorygowano błąd w odesłaniu do właściwego ustępu w art. 12 ustawy (nowy art. 11c).

Uwzględniając uwagi zgłoszone przez wojewodów, w art. 11d ust. 12 pkt 4 doprecyzowano sytuację (nieprzekazanie w terminie listy, o której mowa w ust. 10), w której wojewoda wydaje decyzję o wykreśleniu organizacji pozarządowej z listy organizacji pozarządowych, uprawnionych do prowadzenia punktów na obszarze województwa, w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego lub prowadzenia nieodpłatnej mediacji (nowy art. 11d ust. 12 pkt 4).

Przygotowany projekt zakłada również rozdzielenie terminów na składanie sprawozdań dla starostów i wojewodów. Należy podkreślić, że przedstawiciele samorządu terytorialnego wielokrotnie zgłaszali potrzebę rozdzielenia terminów w zakresie sprawozdawczości starostów i wojewodów, które to terminy pokrywały się ze sobą, co też rodziło trudności dla

województw z ich dotrzymaniem (nowy art. 12 ust. 1).

Niniejszy projekt ustawy ma również na celu uwzględnienie w systemie nieodpłatnej pomocy prawnej akademickich poradni prawnych działających przy uczelniach uprawnionych do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie nauk prawnych, które w ramach programu studiów na kierunku prawo realizują zajęcia w formie akademickiej poradni prawnej. Ze względu na swój znaczny dorobek i doświadczenie akademickie poradnie prawne są uznawane za wzorcowe przez podobne organizacje w innych krajach. Prowadzą szkolenia i odgrywają istotną rolę w promocji tej formy poradnictwa za granicą, w tym w państwach, w których dopiero kształcą się standardy demokratyczne i gdzie istnieje silna potrzeba ochrony praw człowieka i praw obywatelskich.

W aktualnym stanie prawnym punkty nieodpłatnej pomocy prawnej są powierzane do prowadzenia adwokatom i radcom prawnym oraz organizacjom pozarządowym, które wyłaniane są, zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej, w otwartym konkursie ofert, o którym mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o pożytku publicznym i wolontariacie.

W zakresie propozycji wprowadzenia możliwości realizowania oferty przez uczelnie uprawnione do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie nauk prawnych, która w ramach programu studiów na kierunku prawo realizuje zajęcia w formie akademickiej poradni prawnej należy zauważyć, że zgodnie z art. 11 ust. 1 pkt 10 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce do podstawowych zadań uczelni należy „działanie na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych”. Zaś zgodnie z art. 372 tej ustawy – jednostka samorządu terytorialnego może przyznać uczelni środki finansowe na wykonywanie zadań, o których mowa w art. 11. Przepis ten jednak nie określa trybu przekazania tych środków. Ponieważ w niniejszej ustawie do powierzenia wykonania zadań stosuje się tryb otwartego konkursu ofert określony w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie to, aby nie dokonywać modyfikacji procedury powierzania zadania na gruncie niniejszej ustawy proponuje się by do uczelni stosować te przepisy odpowiednio. Uczelnia będzie składała ofertę, która będzie podlegała ocenie i następnie na podstawie tej oferty będzie zawierana z nią umowa. Aby przesądzić tę kwestię wprowadza się zmianę do art. 8 ust. 1 ustawy.

Zgodnie z art. 425 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce wykonywania przez uczelnie zadań, o których mowa w art. 11 nie stanowi działalności gospodarczej. Zatem takie działanie uczelni nie jest działalnością nakierowaną na osiągnięcia zysku, tak samo jak działanie organizacji pozarządowej, co uzasadnia zastosowanie trybu otwartego konkursu ofert, o którym mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Zgodnie z propozycjami zawartymi w projektowanej ustawie przepisy dotyczące organizacji pozarządowych w zakresie ubiegania się o powierzenie prowadzenia punktów nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zapewnienia udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej miałyby odpowiednie zastosowanie do akademickich poradni prawnych działających przy wydziałach prawa uczelni wyższych, uprawnionych do nadawania stopnia doktora nauk prawnych, lub organizacji pozarządowej, której działalność została uznana przez radę odpowiedniej jednostki organizacyjnej uczelni, uprawnionej do nadawania stopnia doktora nauk prawnych.

Akademickie poradnie prawne będą prowadziły punkty w tym samym wymiarze, jaki jest przewidywany dla aktualnie działających punktów nieodpłatnej pomocy prawnej w art. 8 ust. 3 ustawy. Realizowanie tej pomocy będzie się odbywało na takich samych zasadach na jakich działają aktualnie organizacje pozarządowe. Osoba uprawniona jest informowana o przypadkach, gdy przyjmowana jest przez osobę, która nie jest adwokatem, radcą prawnym lub doradcą podatkowym w obecności studenta, gdyż podobnie jak w przypadku osoby, o której mowa w art. 11 ust. 3 pkt 1 lit. b, składa na podstawie art. 11 ust. 4 oświadczenie, że jest świadoma uzyskiwania pomocy od takiej osoby. Wzór tego oświadczenia jest załącznikiem do niniejszej ustawy.

W myśl projektu możliwe będzie odpowiednie stosowanie do współpracy akademickich poradni prawnych działających w ramach uczelni z organizacjami pozarządowymi przepisów o ofercie wspólnej, o której mowa w art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Projektowane zmiany pozwolą podtrzymać program, dzięki któremu od lat kształceni są prawnicy przygotowani do pracy w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej oraz w instytucjach świadczących pomoc prawną i szeroko rozumiane usługi społeczne obywatelom. Niewątpliwie włączenie akademickich poradni prawnych do systemu nieodpłatnej pomocy prawnej wzbogaci formy wsparcia oferowanego w ramach ustawy.

W art. 28 ustawy określony został maksymalny limit wydatków budżetu państwa. Zgodnie z art. 50 ust. 1c ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1634 z późn. zm.), Rada Ministrów obowiązana jest

przedstawić Sejmowi, trzy lata przed upływem 10 lat budżetowych wykonywania danej ustawy, projekt zmiany ustawy określającej maksymalne limity wydatków jednostek sektora finansów publicznych, wyrażone kwotowo, na kolejnych 10 lat budżetowych wykonywania ustawy. Do wyliczenia maksymalnego limitu wydatków budżetu państwa w latach 2026 – 2035 będącego skutkiem finansowym ww. ustawy przyjęto wskaźnik CPI przedstawiony przez Ministra Finansów w *Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw*.

Wpływ projektowanych rozwiązań na popyt na usługi systemu nieodpłatnej pomocy należy oszacować w sposób następujący:

- porady zdalne w liczbie 76 410 stanowiły w pierwszych 3 kwartałach 2022 roku 22% spośród ogółem 346 349 porad. Zniesienie stanu zagrożenia epidemicznego spowoduje likwidację możliwości udzielania porad zdalnie, niosąc przy tym ryzyko zmniejszenia się liczby porad o taki właśnie udział, wprowadzenie porad zdalnych na stałe pozwoli utrzymać obecny popyt, umożliwi również korzystanie z dyżurów specjalistycznych poza miejscem zamieszkania. Zainteresowanie poradami udzielanymi za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość znacznie wzrosło od czasu wprowadzenia stanu epidemii – przykładowo w 2021 r. samych porad telefonicznych udzielono 171 526, porad za pośrednictwem poczty elektronicznej 6.366 porad, przez komunikator internetowy – 338 porad, a w formie wideorozmowy 25 porad. Oznacza to, że na 388 891 porad ponad 52% (178 255) było udzielonych za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, Spadek liczby porad w tej formie w 2022 r. najprawdopodobniej jest skutkiem zrezygnowania z tej formy udzielania porad przez wielu starostów. Oznacza to, że zapewnienie możliwości uzyskania porady podczas osobistej wizyty w punkcie lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość w zależności od preferencji osoby uprawnionej jest uzasadnione;

- zniesienia obowiązku składania pisemnych oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej powinno przynieść wzrost popytu na usługi nieodpłatnej pomocy prawnej o kilka procent wobec zniesienia bariery psychologicznej, która niesłusznie występuje u niektórych osób,

- ograniczenie możliwości wnioskowania o pomoc do dwóch przypadków w tygodniu nie wpłynie w istotnym stopniu na popyt w skali kraju, albowiem wyeliminuje tylko przypadki oczywistych nadużyć osób, które zapisują się kilkadziesiąt razy blokując miejsca na dyżurach innym zainteresowanym.

2. Projektowana regulacja odnosząca się do Krajowego Rejestru Mediatorów

Projektowana regulacja przewiduje uchylenie rozdziału 6a „Stali mediatorzy” w ustawie - Prawo o ustroju sądów powszechnych i dodanie nowego rozdziału 6b „Mediatorzy i Krajowy Rejestr Mediatorów”, gdzie znajdą się przepisy regulujące funkcjonowanie Krajowego Rejestru Mediatorów (dalej: Rejestr). Ponadto tytuł działu IV otrzymuje brzmienie „Referendarze sądowi, kuratorzy sądowi, pracownicy sądów, ławnicy, mediatorzy, stali mediatorzy, instytucje uprawnione do prowadzenia mediacji w sprawach karnych i Krajowy Rejestr Mediatorów oraz organy pomocnicze sądów”.

Rejestr będzie obejmować:

1. mediatorów;
2. stałych mediatorów w sprawach cywilnych;
3. stałych mediatorów w sprawach karnych;
4. instytucje uprawnione do prowadzenia mediacji w sprawach karnych;

W rejestrze obowiązkowo zostaną zamieszczone następujące dane:

1. imię (imiona) i nazwisko;
2. numer PESEL, o ile mediator go posiada;
3. adres stałego wykonywania działalności;
4. informacje dotyczące poziomu wykształcenia i odbytych szkoleń;
5. informacje dotyczące specjalizacji;
6. informacje o formach prowadzenia mediacji.

Natomiast na wniosek mediatora będą mogły zostać zamieszczone następujące dane:

1. numer telefonu mediatora;
2. adres poczty elektronicznej mediatora;
3. informacje o przynależności do ośrodka mediacyjnego;
4. informacje o możliwości prowadzeniu mediacji w innych językach niż język polski;
5. informacje o dodatkowych kompetencjach mediatora;

6. informację o wpisie na listę mediatorów.

Ponadto w Rejestrze zamieszcza się dane dotyczące instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych:

1. nazwę lub firmę;
2. adres siedziby;
3. numer telefonu lub adres poczty elektronicznej;
4. obszar działania.

W Rejestrze rozróżnia się status mediatora, który jest regulowany w Kodeksie postępowania cywilnego w przepisie art. 183² § 1 i § 2 oraz stałych mediatorów w sprawach cywilnych lub karnych oraz instytucji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.

Celem Rejestru stałego mediatora jest zapewnienie dostępu do informacji o mediatorach, stałych mediatorach w sprawach cywilnych lub stałego mediatora, stałych mediatorach w sprawach karnych oraz instytucjach uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.

Osoby, które nie zdecydują się na wpis do Rejestru, w dalszym ciągu będą mogły prowadzić mediacje zarówno umowne, jak i ze skierowania sądu.

W dalszych przepisach wskazano przesłanki warunkujące uzyskanie statusu mediatora wpisanego do Rejestru, stałego mediatora w sprawach cywilnych lub karnych oraz instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.

Kolejny przepis określa przesłanki, jakie musi spełnić osoba fizyczna, aby uzyskać status stałego mediatora w sprawach cywilnych lub karnych (proj. 157h § 1). W odróżnieniu od poprzedniej regulacji wymogi do wpisu stałego mediatora w sprawach cywilnych poszerzono o wymóg znajomości języka polskiego w mowie i piśmie oraz o przesłankę, iż osoba wnioskująca o wpis daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków (mediatora). Przesłanki te dotychczas dotyczyły jedynie mediatorów prowadzących mediacje w sprawach karnych, jednak mając na względzie standaryzację wymogów wobec mediatorów zasadne jest objęcie przesłanką znajomości języka polskiego w mowie i piśmie również stałych mediatorów w sprawach cywilnych. Z kolei zapewnienie profesjonalizmu przy prowadzeniu mediacji oraz kwestie związane z zachowaniem standardów etyki zawodowej przez mediatorów wymagają objęcia stałych mediatorów w sprawach cywilnych również wymogiem dawania rękojmi należytego wykonywania obowiązków. Z kolei w odniesieniu do stałego mediatora w sprawach karnych zrezygnowano z obecnie obowiązującego wymogu odnoszącego się do obywatelstwa. Przewidziany dotychczas w § 4 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 716) wymóg posiadania umiejętności i wiedzy w zakresie przeprowadzania postępowania mediacyjnego, rozwiązywania konfliktów i nawiązywania kontaktów międzyludzkich został zrównany z wymaganiami dla stałych mediatorów w sprawach cywilnych, czyli posiadaniem wiedzy i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji (proj. art. 157h § 1 pkt 2 i 4). Zdecydowano się pozostawić dotychczasowe wyłączenia ustawowe (obecne w art. 23a § 3 Kodeksu postępowania karnego) odnoszące się do kręgu osób, które nie mogą prowadzić mediacji w sprawach karnych, z tym, że wskazanym wyłączeniem objęto również asesorów sądowych. Takie rozwiązanie gwarantuje zachowanie zasady bezstronności w mediacji i neutralności mediatorów prowadzących mediacje w tych sprawach. Ponadto pozostawiono dotychczasowe regulacje stanowiące negatywne przesłanki wpisu.

W dalszej kolejności nadano rangę ustawową dotychczasowym regulacjom znajdującym się w § 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 2015 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 716) odnoszącym się do wpisu instytucji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych (proj. art. 157i). Zastosowane rozwiązanie służy do ujednolicenia statusu wszystkich podmiotów zajmujących się mediacją w jednym akcie prawnym.

W art. 157j zostały wymienione formalne wymogi wpisu do Rejestru mediatorów, stałych mediatorów oraz instytucji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.

Przepis art. 157k wskazuje organy uprawnione do dokonania wpisu do Rejestru. W przypadku mediatorów jest to Minister Sprawiedliwości, a w przypadku stałych mediatorów i instytucji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych prezes sądu okręgowego właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o wpis albo siedzibę instytucji uprawnionej. Wprowadzone rozróżnienie wynikało z potrzeby rozróżnienia organów uprawnionych do dokonywania wpisów w Rejestrze. Prezesi sądów okręgowych będą dokonywali wpisów w przypadku stałych mediatorów, których zobowiązanie do prowadzenia mediacji ze skierowania sądu wynika wprost z przepisów procesowych. Natomiast Minister Sprawiedliwości będzie dokonywał wpisów odnoszących się wyłącznie do mediatorów

prowadzących mediacje pozasądowe. Konsekwencją wprowadzonych rozwiązań jest również wskazanie Ministra Sprawiedliwości jako organu drugiej instancji w sprawie odwołań od decyzji prezesów sądów okręgowych w sprawie wpisu. Powyższe umożliwi na ujednolicenie praktyki w zakresie rozstrzygnięć w przedmiocie odwołań w skali całego kraju.

Projektowany przepis art. 157l realizuje w funkcję informacyjną Rejestru umożliwiającą zainteresowanym wybór mediatora. Kolejne przepisy są rozwinięciem wskazanej funkcji informacyjnej Rejestru. W projektowanym art. 157n szczegółowo określono realizację aktualizacji danych wprowadzonych do Rejestru, Mediatorzy będą zobowiązani do zawiadamiania Ministra Sprawiedliwości, a stali mediatorzy prezesa właściwego sądu okręgowego o każdej zmianie danych dotyczących mediatora zawartych w Rejestrze oraz zaprzestaniu spełniania warunków wpisu do Rejestru. Z kolei w art. 157s szczegółowo wskazano przesłanki wykreślenia z Rejestru, które są powtórzeniem dotychczasowych przesłanek wykreślenia z listy stałych mediatorów.

Jawność Rejestru z uwagi na ochronę danych osobowych została ograniczona jedynie w aspekcie numeru PESEL. Numer ten będzie udostępniany tylko upoważnionym pracownikom sądów oraz pracownikom Ministerstwa Sprawiedliwości w związku z dokonywaniem wpisów i zmianami wpisów w Rejestrze. Każda osoba będzie mieć dostęp do danych o mediatorach zawartych w Rejestrze uwidocznionych na stronie internetowej, co powinno ułatwić obywatelom wyszukanie i wybór konkretnego mediatora.

Projektowany art. 157u zawiera upoważnienie ustawowe, które umożliwi precyzyjne określenie w akcie wykonawczym sposobu i trybu prowadzenia Rejestru.

Rejestr będzie jawny. Administratorem zawartych w nim danych będzie Minister Sprawiedliwości, który będzie także odpowiedzialny za utrzymanie, administrowanie, udostępnianie i zapewnienie bezpieczeństwa rejestru, a także prezesi sądów okręgowych, w zakresie wykonywanych zadań. Dodatkowo Minister Sprawiedliwości będzie zobowiązany do zapewnienia bezpieczeństwa Rejestru (proj. art. 157p).

Mediatorem będzie mogła zostać osoba fizyczna, która posiada pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z pełni praw publicznych, w szczególności stały mediator w sprawach cywilnych lub stały mediator w sprawach karnych wpisany do Krajowego Rejestru Mediatorów.

Projekt przewiduje także zmianę w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.). Organizacje pozarządowe i uczelnie nie będą musiały przekazywać prezesowi sądu okręgowego prowadzonych przez siebie list mediatorów i będą mogły nadal prowadzić takie listy na swój wewnętrzny użytek.

Zmiany w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375) dotyczą terminologii i uporządkowania przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 716). Art. 23a § 1 k.p.k. będzie się odwoływał do instytucji uprawnionych uregulowanych w projektowanych przepisach u.s.p. oraz do stałych mediatorów w sprawach karnych również uregulowanych w projektowanych przepisach u.s.p., a wyłączenia w odniesieniu do osób, które nie mogą prowadzić mediacji w sprawach karnych zostaną usystematyzowane. Wydane zostanie również nowe rozporządzenie w sprawie trybu przeprowadzania postępowania mediacyjnego w sprawach karnych.

W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2022 r. poz. 1124) dokonano zmian terminologicznych – pojęcie „lub osoby do tego uprawnionej” zostało zastąpione pojęciem „ lub stałego mediatora”.

W ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2000 z późn. zm.) dostosowano art. 96f § 1 i 2 k.p.a. do zmian wprowadzonych przedmiotową ustawą zastępując odwołanie do list stałych mediatorów prowadzonych przez prezesów do sądów okręgowych odwołaniami do Rejestru.

W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2023 r. poz. 259) dostosowano art. 116 § 3 do zmian wprowadzonych przedmiotową ustawą, poprzez zastąpienie odwołania do list stałych mediatorów prowadzonych przez prezesów do sądów okręgowych oraz wykazów instytucji i osób uprawnionych do prowadzenia postępowania mediacyjnego odwołaniami do Rejestru.

Rozwiązanie przewidziane w projektowanym art. 8 wprowadza zasadę działania ustawy nowej w sprawach o wpis na listę stałych mediatorów i do wykazów instytucji i osób uprawnionych do prowadzenia postępowania mediacyjnego w

sprawach karnych.

W projektowanych art. 9 i 10 szczegółowo wskazano procedurę wpisu do Rejestru stałych mediatorów, dotychczas wpisanych na listy stałych mediatorów, oraz instytucji i osób uprawnionych do przeprowadzania postępowania mediacyjnego w sprawach karnych wpisanych dotychczas do wykazów, zgodnie z zasadami określonymi w projekcie.

Z uwagi na potrzebę zapewnienia czasu na dostosowanie do wprowadzonych w projekcie nowych rozwiązań, w projektowanym art. 11, pozostawiono możliwość funkcjonowania mediatorów wpisanych na listy stałych mediatorów oraz instytucji i osób uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych wpisanych do wykazów do dnia 1 lipca 2024 r.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

FRANCJA

Ustawodawstwo francuskie przewiduje pomoc prawną zarówno na etapie sądowym, jak i przedsądowym. Pomoc prawna na etapie przedsądowym przyznawana jest przez conseil départemental de l'accès au droit (CDAD) (biura pomocy prawnej). Natomiast świadczona jest przez tzw. Maisons de justices et du droit (domy sprawiedliwości i prawa), które odpowiedzialne są za dostarczanie porad prawnych (zakres ich działania nie może być rozszerzony ponad podstawowe poradnictwo prawne). Wreszcie pomoc prawna świadczona jest przez szereg organizacji pozarządowych.

Conseil départemental de l'accès au droit (CDAD) działa przy każdym z Sądów Wielkiej Instancji (tribunal de grande instance), usytuowanych w stolicach departamentów francuskich. Dodatkowo, biura CDAD zostały utworzone przy Sądzie Kasacyjnym, Radzie Stanu i Komisji ds. Uchodźców. Zadaniem CDAD jest rozpatrywanie wniosków o przyznanie pomocy prawnej i podejmowanie decyzji w tej sprawie. CDAD może również, na wniosek prokuratora, sądu orzekającego w danej sprawie lub każdej zainteresowanej osoby, cofnąć tę pomoc.

Pomoc prawna, świadczona przez domy sprawiedliwości i prawa, udzielana jest każdemu bez względu na wysokość dochodów. Osoby zainteresowane mogą uzyskać poradę prawną, udając się na dyżur pełniony przez adwokata w siedzibie domu sprawiedliwości i prawa. Porady dotyczą spraw najprostszych. W przypadku spraw o bardziej skomplikowanej naturze prawnej, klienci domów sprawiedliwości i prawa kierowani są do odpowiednich adwokatów.

Osobami uprawnionymi do uzyskania pomocy prawnej są osoby fizyczne, które nie posiadają wystarczających środków na opłacenie usług prawnika. Pomoc prawna może być całkowicie sfinansowana przez państwo bądź może być wymagana częściowa partycypacja w kosztach osoby ubiegającej się o pomoc prawną.

Pomoc prawna nie może być przyznana w sytuacji, gdy koszty pomocy prawnej objęte są ubezpieczeniem lub systemem ochrony prawnej.

CHORWACJA

Chorwacki system bezpłatnej pomocy prawnej ma przede wszystkim służyć obywatelom o niższym statusie ekonomicznym, którzy nie mogą pozwolić sobie na pokrycie kosztów porady prawnej.

Osobami uprawnionymi do uzyskania bezpłatnej pomocy prawnej są osoby niezdolne do poniesienia kosztów związanych z usługami prawnika, bez uszczerbku dla własnego utrzymania. O pomoc prawną można wnioskować, składając w biurze regionalnym we właściwym sobie regionie odpowiedni formularz. Warunki finansowe osoby deklarującej brak możliwości pokrycia kosztów pomocy prawnej rozpatrywane są wspólnie z możliwościami finansowymi członków jego gospodarstwa domowego.

HOLANDIA

W Holandii każdy obywatel ma prawo zwrócenia się o pomoc prawną i reprezentację w sądzie, jeśli nie stać go na pokrycie kosztów usług prawnika.

Holenderski system pomocy prawnej jest systemem dwustopniowym. Pierwszym kontaktem dla osoby poszukującej pomocy jest tzw. Legal Services Counters, podczas gdy w sprawach bardziej zawiłych pomocy udzielają prywatni prawnicy i mediatorzy. Klienci mogą zwracać się o pomoc również bezpośrednio do prawników, bez konieczności kontaktu z Punktami.

Uzupełnieniem działalności Punktów Obsługi Prawnej jest pomoc prawna online, gdzie obywatele mogą uzyskiwać

informacje prawne z takich dziedzin prawa, jak: prawo rodzinne, konsumenckie czy administracyjne.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Zmiany w ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej			
Beneficjenci nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego	ok. 76 250 udzielonych porad obywatelskich ok. 312 650 udzielonych porad prawnych	Ministerstwo Sprawiedliwości Dane szacunkowe za 2021 r.	Możliwość wyboru formy kontaktu przy udzielaniu pomocy. Zniesienie obowiązku składania oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Możliwość uzyskania pomocy prawnej na piśmie. Osobom niepełnosprawnym umożliwia się skorzystanie z mediacji na odległość.
Powiaty Miasta na prawach powiatu	314 66	Informacja ogólna	Obowiązek zawiadomienia przez powiat właściwego wojewody o każdym przypadku nie zawarcia lub rozwiązania umowy z organizacją pozarządową lub uczelnią Obowiązek realizacji zapisów na porady za pośrednictwem strony do zapisów w systemie teleinformatycznym.
Starosta	Powiaty 314 Miasta na prawach powiatu 66	Informacja ogólna	W porozumieniu z wojewodą ustala corocznie do dnia 5 października usytuowanie punktów na terenie powiatu. Możliwość ustalenia, że dyżury nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywają się poza punktem. Możliwość po uzyskaniu akceptacji wojewody, w ramach liczby punktów przeznaczonych do prowadzenia przez organizację pozarządową lub uczelnię, przeznaczenia większej liczby punktów na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, niż to wynika z ust. 1b i 1c. Administrowanie danymi osobowymi zawartymi w oświadczeniu, o którym mowa w art. 11 ust. 4 oraz obowiązek przechowywania powyższego oświadczenia przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym oświadczenie zostało sporządzone. Możliwość określenia w ramach umowy preferowanych form realizacji zadań z zakresu edukacji prawnej. Kontrola wykonywania umowy przez organizację pozarządową lub uczelnię na zasadach

			<p>określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.</p> <p>Przekazywanie do właściwego wojewody co kwartał, w terminie do 21 dnia miesiąca następującego po zakończeniu kwartału, zbiorczą informację o wykonaniu zadań, o których mowa w art. 8 ust. 1, na obszarze powiatu. Przekazuje okręgowej radzie adwokackiej oraz radzie okręgowej izby radców prawnych informację zawierającą ocenę realizacji obowiązków wykonywanych przez wskazanych adwokatów oraz radców prawnych na terenie powiatu.</p> <p>Skrócenie terminu na przekazanie wojewodzie zbiorczej informacji kwartalnej do 14 dnia miesiąca następującego po zakończeniu kwartału.</p>
Wojewoda	16 województw	Informacja ogólna	<p>Prowadzenie listy organizacji pozarządowych i uczelni, uprawnionych do prowadzenia punktów na obszarze województwa.</p> <p>Wydawanie decyzji w przedmiocie wpisu organizacji pozarządowej lub uczelni na listę, o której mowa w ust. 1, na jej wniosek.</p> <p>Wydawanie decyzji o odmowie wpisu na listę, o której mowa w ust. 1, organizacji pozarządowej lub uczelni, która nie spełnia warunków określonych w ust. 2–5.</p> <p>Wydawanie decyzji o wykreśleniu organizacji pozarządowej z listy, o której mowa w ust. 1, w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego lub prowadzenia nieodpłatnej mediacji, a uczelni z listy, o której mowa w ust. 1, w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej.</p> <p>Obowiązek udostępnienia w Biuletynie Informacji Publicznej listy o której mowa w ust. 1 oraz informacji o organizacjach pozarządowych i uczelniach wykreślonych z listy i dacie oraz przyczynach ich wykreślenia.</p> <p>W terminie do końca miesiąca następującego po zakończeniu kwartału przekazuje Ministrowi Sprawiedliwości zbiorczą informację o wykonaniu zadań na obszarze województwa.</p>
Adwokaci	21 444	Ministerstwo Sprawiedliwości	<p>Obowiązek korzystania z systemu teleinformatycznego (logowanie się w systemie, potwierdzanie obecności osoby uprawnionej na wizycie, wypełnianie karty pomocy).</p> <p>Obowiązek uzupełniania karty pomocy z</p>
Radcowie Prawni	40 159 (stan na koniec		

	2022 r.)		<p>wyjątkiem części obejmującej opinię osoby uprawnionej o udzielonej pomocy i oznacza jej gotowość do 10 dnia następnego miesiąca kalendarzowego w systemie teleinformatycznym.</p> <p>Obowiązek zabezpieczania loginów i haseł przekazanych im do wyłącznego użytku.</p> <p>Możliwość otrzymania kary umownej z tytułu nienależytej realizacji obowiązków określonych w ustawie.</p>
Uczelnie wyższe	27	Dane Ministerstwa Sprawiedliwości	<p>Możliwość udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej w ramach akademickiej poradni prawnej na podstawie umowy zawartej z powiatem.</p> <p>Obowiązek wykonywania w ramach umowy dodatkowo zadań z zakresu edukacji prawnej, realizowanych w związku z problemami zgłaszanymi w trakcie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej w wymiarze co najmniej jednego zadania na rok na każdy punkt, w szczególności w formach, o których mowa w art. 3b ust. 2.</p> <p>W przypadku wpisania na listę, o której mowa w ust. 1, obowiązek corocznie, do dnia 30 września, przekazania wojewodzie aktualnej listy osób, o której mowa w ust. 8 pkt 2.</p>
Organizacje pozarządowe			<p>Możliwość udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na podstawie umowy zawartej z powiatem.</p> <p>Obowiązek wykonywania w ramach umowy dodatkowo zadań z zakresu edukacji prawnej, realizowanych w związku z problemami zgłaszanymi w trakcie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w wymiarze co najmniej jednego zadania na rok na każdy punkt, w szczególności w formach, o których mowa w art. 3b ust. 2.</p> <p>W przypadku wpisania na listę, o której mowa w ust. 1, obowiązek corocznie, do dnia 30 września, przekazania wojewodzie aktualnej listy osób, o której mowa w ust. 8 pkt 2 oraz zaświadczenia, o którym mowa w ust. 9, oraz zaświadczenia potwierdzającego uczestnictwo w kursie doszkalającym, o którym mowa w art. 11a ust. 2, przez doradców, o których mowa w ust. 8 pkt 2, w okresie roku poprzedzającego przekazanie aktualnej listy osób, o której mowa w ust. 8 pkt 2.”,</p>
Minister	1	Informacja ogólna	Zamieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej rekomendacje dotyczące przeprowadzania

Sprawiedliwości			<p>konkursów oraz zawierania umów na powierzenie prowadzenia punktów.</p> <p>Możliwość określenia w drodze rozporządzenia tymczasowego, na czas trwania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego, sposobów udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.</p>
Doradca obywatelski	Ok. 655	Ministerstwo Sprawiedliwości	<p>Obowiązek korzystania z systemu teleinformatycznego (logowanie się w systemie, potwierdzanie obecności osoby uprawnionej na wizycie, wypełnianie karty pomocy).</p> <p>Obowiązek oznaczania do 10 dnia następnego miesiąca kalendarzowego w systemie teleinformatycznym gotowości karty pomocy.</p> <p>Obowiązek zabezpieczania loginów i haseł przekazanych im do wyłącznego użytku.</p>
<p>Szkoła Wyższa Wymiaru Sprawiedliwości</p> <p>Podmiot zrzeszający co najmniej pięć organizacji pozarządowych świadczących poradnictwo obywatelskie nieprzerwanie w okresie co najmniej pięciu lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o uznanie za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego</p>			<p>Uprawnienie do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego, o którym mowa w art. 11a ust. 2 ustawy.</p>
Projektowana regulacja odnosząca się do Krajowego Rejestru Mediatorów			
Mediatorzy	Około 5 000 osób	Ministerstwo Sprawiedliwości	<p>Rejestracja w jednolitym Krajowym Rejestrze Mediatorów.</p> <p>Zmiany w zakresie wymogów dla mediatorów.</p> <p>Obowiązek złożenia dokumentów i oświadczeń potwierdzających spełnienie wymogów ustawowych.</p>

Prezesi sądów okręgowych	47	Ministerstwo Sprawiedliwości	<p>Przyjmowanie dokumentów i oświadczeń potwierdzających spełnienie wymogów ustawowych przez mediatorów.</p> <p>Dokonywanie wpisów w przypadku stałych mediatorów, których zobowiązanie do prowadzenia mediacji ze skierowania sądu wynika wprost z przepisów procesowych. Wydawanie decyzji o wpisie bądź odmowie wpisu / umorzeniu postępowania w sprawie wpisu do rejestru mediatora w sprawach karnych lub cywilnych lub instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.</p> <p>Wydawanie decyzji o wykreśleniu z rejestru mediatorów stałych bądź instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.</p> <p>Obsługa systemu teleinformatycznego, oraz administrowanie danymi w nim zawartymi w zakresie wykonywanych zadań, bieżąca aktualizacja danych zamieszczonych w rejestrze.</p> <p>Obowiązek udostępnienia w siedzibie sądu oraz w BIP informacji o powszechnym dostępie do systemu teleinformatycznego.</p>
Minister Sprawiedliwości	1	Informacja ogólnodostępna	<p>Dokonywanie wpisów mediatorów prowadzących mediacje pozasądowe do Krajowego Rejestru Mediatorów i administrowanie tym Rejestrem.</p> <p>Określa w drodze rozporządzenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szczegółowy tryb przeprowadzania postępowania mediacyjnego, zakres i warunki udostępniania instytucjom uprawnionym i stałym mediatorom akt sprawy oraz formę i zakres sprawozdania z wyników postępowania mediacyjnego; - tryb i sposób prowadzenia Rejestru, definicje pojęć użytkownik, konto użytkownika, nazwa użytkownika, hasło i system teleinformatyczny, tryb i sposób wpisywania i wykreślenia wpisów z rejestru, tryb i sposób udostępniania danych mediatorów, stałych mediatorów oraz instytucji uprawnionych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego rejestru, tryb i sposób zamieszczania danych w rejestrze i aktualizacji danych i informacji oraz wzory wniosków o wpis. <p>Zapewnienie bezpieczeństwa Rejestru, w szczególności ochronę przed działaniami naruszającymi poufność, integralność, dostępność i autentyczność przetwarzanych danych.</p> <p>Zamieszczanie w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej informację</p>

			o adresie, pod którym w ogólnodostępnych sieciach teleinformatycznych jest dostępny system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 157p § 1.
Pełnoletni obywatele	30 816 tys. (dane z grudnia 2022 r.)	Główny Urząd Statystyczny	Ułatwienie dostępu do informacji na temat Mediatorów dzięki stworzeniu jawnego i jednolitego Krajowego Rejestru Mediatorów.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz z § 52 ust. 1 uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348) projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w zakładce „Rządowy Proces Legislacyjny”.

W ramach konsultacji publicznych i opiniowania projekt został przesłany łącznie do **66 podmiotów**, w tym:

1. w ramach opiniowania otrzymało go 26 podmiotów, z czego:

16 podmiotów publicznych, tj.:

- 1) Sąd Najwyższy
- 2) Naczelny Sąd Administracyjny
- 3) Prokurator Krajowy
- 4) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
- 5) Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych
- 6) Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej
- 7) Krajowa Rada Sądownictwa
- 8) Rzecznik Praw Obywatelskich
- 9) Rzecznik Praw Dziecka
- 10) Naczelna Rada Adwokacka
- 11) Krajowa Izba Radców Prawnych
- 12) Krajowa Rada Notarialna
- 13) Krajowa Rada Komornicza
- 14) Krajowa Rada Sądownictwa
- 15) Stowarzyszenie Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej
- 16) Sądy powszechne (wszystkich szczebli).

10 podmiotów pozarządowych, tj.:

- 1) Rada Dialogu Społecznego,
- 2) Business Centre Club – Związek Pracodawców,
- 3) Federacja Przedsiębiorców Polskich,
- 4) Forum Związków Zawodowych,
- 5) Konfederacja Lewiatan,
- 6) Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność;
- 7) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych,
- 8) Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej;
- 9) Związek Przedsiębiorców i Pracodawców,
- 10) Związek Rzemiosła Polskiego.

2. w ramach konsultacji publicznych otrzymało go 40 podmiotów, tj.:

- 1) Związek Biur Porad Obywatelskich
- 2) Sursum corda
- 3) Stowarzyszenie Zaborskie Towarzystwo Naukowe
- 4) Fundacja Togatus Pro Bono

- 5) Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Wsparcie, Informacja, Rozwój”
- 6) Fundacja Młodzi Ludziom
- 7) Stowarzyszenie na rzecz Poradnictwa Obywatelskiego Dogma
- 8) Fundacja Rozwoju Świadomości Obywatelskiej Experto Pro Bono
- 9) Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości „Consilium”
- 10) Stowarzyszenie Ovum
- 11) Fundacja „Inicjatywa Kobiet Aktywnych”
- 12) Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej „Civis Sum”
- 13) „PASIEKA” - Fundacja Rozwoju i Wsparcia
- 14) Fundacja Honeste Vivere
- 15) Instytut Aktywizacji Regionów
- 16) Bydgoskie Stowarzyszenie Pomocy Prawnej
- 17) Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „Oic Poland”
- 18) Fundacja „Taurus”
- 19) Fundacja w służbie wsi
- 20) European Concept Consulting Foundation
- 21) Fundacja „Sancta Familia” we Wrocławiu
- 22) Fundacja Studencka „Młodzi-Młodym”
- 23) Stowarzyszenie Centrum Informacji Społecznej – Cis
- 24) Stowarzyszenie OPPEN Obywatel Prawo Pomoc Edukacja Nowatorstwo
- 25) Centrum Arbitrażu i Mediacji przy Konfederacji Lewiatan
- 26) Wojewódzkie Centrum Arbitrażu i Mediacji w Bydgoszczy
- 27) Lubuskie Centrum Arbitrażu i Mediacji
- 28) Wojewódzkie Centrum Arbitrażu i Mediacji w Łodzi
- 29) Małopolskie Centrum Arbitrażu i Mediacji
- 30) Opolskie Centrum Arbitrażu i Mediacji
- 31) Podlaskie Centrum Arbitrażu i Mediacji
- 32) Pomorskie Centrum Arbitrażu i Mediacji
- 33) Śląskie Centrum Arbitrażu i Mediacji
- 34) Świętokrzyskie Centrum Arbitrażu i Mediacji
- 35) Wojewódzkie Centrum Arbitrażu i Mediacji w Olsztynie
- 36) Wielkopolskie Centrum Arbitrażu i Mediacji
- 37) Zachodniopomorskie Centrum Mediacji i Arbitrażu
- 38) Centrum Arbitrażu i Mediacji w Rzeszowie
- 39) Polskie Centrum Mediacji
- 40) Stowarzyszenie Mediatorów Rodzinnych.

Na etapie opiniowania i konsultacji publicznych projektu wszystkim podmiotom umożliwiono zajęcie stanowiska, a także poddano analizie przedłożone przez te podmioty uwagi. W ramach konsultacji i opiniowania wpłynęły stanowiska, łącznie 66 podmiotów (15 w ramach konsultacji publicznych, a także 51 w ramach opiniowania).

Uwagi i propozycje (albo stanowiska bez uwag) przekazały:

- 1) Sąd Najwyższy;
- 2) Naczelny Sąd Administracyjny;
- 3) Sąd Rejonowy w Bełchatowie;
- 4) Sąd Rejonowy w Cieszynie;
- 5) Sąd Rejonowy w Częstochowie;
- 6) Sąd Rejonowy w Elblągu;
- 7) Sąd Rejonowy w Golubiu-Dobrzyniu;
- 8) Sąd Rejonowy w Gryfinie;
- 9) Sąd Rejonowy w Jaśle;
- 10) Sąd Rejonowy w Koninie;
- 11) Sąd Rejonowy w Legnicy;
- 12) Sąd Rejonowy w Myszkowie;

- 13) Sąd Rejonowy w Sierpcu;
- 14) Sąd Rejonowy w Stargardzie;
- 15) Sąd Rejonowy w Sulęcinie;
- 16) Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie;
- 17) Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachów w Szczecinie;
- 18) Sąd Rejonowy w Toruniu;
- 19) Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie;
- 20) Sąd Rejonowy w Zielonej Górze;
- 21) Sąd Rejonowy w Żyrardowie;
- 22) Sąd Okręgowy w Częstochowie;
- 23) Sąd Okręgowy w Gdańsku;
- 24) Sąd Okręgowy w Gliwicach;
- 25) Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp.;
- 26) Sąd Okręgowy w Katowicach;
- 27) Sąd Okręgowy w Koszalinie;
- 28) Sąd Okręgowy w Krakowie;
- 29) Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim;
- 30) Sąd Okręgowy w Poznaniu;
- 31) Sąd Okręgowy w Radomiu;
- 32) Sąd Rejonowy w Rybniku;
- 33) Sąd Okręgowy w Siedlcach;
- 34) Sąd Okręgowy w Sosnowcu;
- 35) Sąd Okręgowy w Szczecinie;
- 36) Sąd Okręgowy w Warszawie;
- 37) Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie;
- 38) Sąd Okręgowy we Włocławku;
- 39) Sąd Apelacyjny w Katowicach;
- 40) Sąd Apelacyjny w Krakowie;
- 41) Sąd Apelacyjny w Poznaniu;
- 42) Sąd Apelacyjny w Szczecinie;
- 43) Sąd Apelacyjny w Warszawie;
- 44) Sąd Apelacyjny we Wrocławiu;
- 45) Krajowa Izba Radców Prawnych;
- 46) Naczelna Rada Adwokacka;
- 47) Stowarzyszenie Notariuszy RP;
- 48) Krajowa Rada Komornicza;
- 49) Krajowa Rada Sądownictwa;
- 50) Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych;
- 51) Prokuratura Krajowa;
- 52) Śląskie Centrum Arbitrażu i Mediacji;
- 53) Stowarzyszenie na Rzecz Jakości Poradnictwa Prawnego i Obywatelskiego;
- 54) Stowarzyszenie Mediatorów Rodzinnych;
- 55) Stowarzyszenie DOGMA;
- 56) Fundacja Inicjatywa Kobiety Aktywnej;
- 57) Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia Porozumienie Zielonogórskie;
- 58) Centrum Mediacji Lewiatan;
- 59) Biuro Mediacji MEDIATOR.WAW.PL;
- 60) Stowarzyszenie SURSUM CORDA;
- 61) Fundacja Uniwersyteckich Poradni Prawnych;
- 62) Fundacja Młodzi Ludziom;
- 63) Fundacja Academia Iuris;

- 64) Branżowa Komisja ds. Poradnictwa Specjalistycznego przy UM st. Warszawa;
 65) Zaborskie Towarzystwo Naukowe;
 66) Związek Biur Porad Obywatelskich.

Omówienie wyników opiniowania i konsultacji publicznych zawiera raport z konsultacji publicznych i opiniowania.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2023 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1 (2026)	2 (2027)	3 (2028)	4 (2029)	5 (2030)	6 (2031)	7 (2032)	8 (2033)	9 (2034)	10 (2035)	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem												
budżet państwa												
JST												
Wydatki ogółem		119, 62	122, 61	125, 68	128, 82	132, 04	135, 34	138, 72	142, 19	145, 75	149, 39	1340, 16
budżet państwa												
JST												
Saldo ogółem												
budżet państwa												
JST												

Źródła finansowania	<p>1. Zmiany w ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej</p> <p>W związku z projektowanymi przepisami należy wskazać, że system jest przygotowany do dostosowania do wymogów nakładanych ustawą nowelizującą. Konieczne modyfikacje funkcjonalności systemu są zapewnione w ramach podpisanej umowy na rozwój i utrzymanie systemu. Nie ma zatem konieczności zabezpieczenia dodatkowych skutków finansowych dla budżetu państwa w części 15 - Sądy powszechne i 37 - Sprawiedliwość.</p>
	<p>2. Zmiany w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych</p> <p>Utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) oraz działania informacyjne” finansowane są częściowo ze środków krajowych i współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER) w perspektywie finansowej 2014-2020, w ramach działania 2.17 „Skuteczny Wymiar Sprawiedliwości”. Ministerstwo Sprawiedliwości posiada zabezpieczone środki na realizację projektu, w większości pozyskane ze środków unijnych. Wydatki związane z wdrożeniem Krajowego Rejestru Mediatorów są realizowane w ramach projektu „Upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez podniesienie kompetencji mediatorów, utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) oraz działania informacyjne” pochodzą ze środków europejskich (EFS) w kwocie 10 278 158,47 – 84,28% oraz ze środków budżetu państwa (współfinansowanie krajowe) w kwocie 1 917 280,15 – 15,72%. Projekt realizowany będzie w latach 2020-2023 (planowany termin zakończenia realizacji – październik 2023).</p> <p>Projekt realizowany będzie w latach 2020-2023 (planowany termin zakończenia realizacji – październik 2023).</p> <p>Źródło finansowania utrzymania systemu to budżet państwa, część 15/01, dział: 755, rozdział: 75502, §4300.</p> <p>W ramach tych środków zapewnione zostanie utrzymanie systemu KRM.</p> <p>Koszty utrzymania baz danych przez pierwsze 3 lata pokrywane będą ze środków EU w ramach licencji. W kolejnych latach koszty te będą pokrywane w ramach bieżących umów</p>

	utrzymaniowych realizowanych z budżetu MS i nie będą podstawą do ubiegania się o dodatkowe środki z budżetu państwa.
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>1. Zmiany w ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej</p> <p>Do wyliczenia maksymalnego limitu wydatków budżetu państwa w latach 2026 – 2035 będącego skutkiem finansowym ww. ustawy przyjęto wskaźnik CPI przedstawiony przez Ministra Finansów w <i>Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw</i> (aktualizacja – 2023 r.).</p> <p>W latach 2026-2035 maksymalny limit wydatków budżetu państwa będący skutkiem finansowym wejścia w życie niniejszej ustawy wynosi 1 340 162 857 zł, z tym że w poszczególnych latach wyniesie odpowiednio:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 2026 r. – 119 621 279 zł; 2) 2027 r. – 122 611 811 zł; 3) 2028 r. – 125 677 106 zł; 4) 2029 r. – 128 819 034 zł; 5) 2030 r. – 132 039 510 zł; 6) 2031 r. – 135 340 498 zł; 7) 2032 r. – 138 724 010 zł; 8) 2033 r. – 142 192 110 zł; 9) 2034 r. – 145 746 913 zł; 10) 2035 r. – 149 390 586 zł. <p>Skutki finansowe wynikające z wejścia w życie projektu zostaną sfinansowane w ramach dotychczasowych środków budżetowych poszczególnych dysponentów w roku wejścia w życie ustawy oraz nie będą stanowić podstawy do planowania i ubiegania się o dodatkowe środki w latach kolejnych.</p> <p>2. Zmiany w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych</p> <p>Wdrożenie systemu informatycznego Krajowy Rejestr Mediatorów (KRM), będzie wiązało się z wydatkami w wysokości około 3 669 583,44 zł, w ramach projektu.</p> <p>Wydatki te obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opracowanie wymagań systemowych po otrzymaniu raportu z badań analitycznych; - przeprowadzenie procedury rozeznania rynku na budowę systemu informatycznego; - wdrożenie systemu do Sądów; - przeprowadzenie procesu wpisu do rejestru przez mediatorów; - pełne wdrożenie systemu dla sądów i użytkowników zewnętrznych. <p>Bieżące utrzymanie systemu po jego wdrożeniu w przeważającym zakresie nie będzie podstawą do ubiegania się o dodatkowe środki z budżetu państwa, będzie realizowane w ramach przyznanych już środków w budżecie państwa część 15/01, dział: 755, rozdział: 75502, §4300. Dodatkowa kwota jaką zamierza się zaangażować na bieżące utrzymanie systemu KRM wynosi około 120 000 zł brutto rocznie.</p> <p>Na poziomie poszczególnych sądów brak jest osobnej ewidencji kosztów związanych z prowadzeniem odrębnych list mediatorów. Na koszty te składa się w szczególności częściowe zaangażowanie pracowników sądu, którzy uczestniczą w realizacji poszczególnych procesów związanych z jej prowadzeniem oraz odpowiadające mu koszty zabezpieczenia technicznego i</p>

	<p>organizacyjnego. Do kosztów związanych z prowadzeniem listy na poziomie sądu okręgowego można w szczególności zaliczyć koszty związane z realizacją procesu wpisu na listę oraz koszty utrzymania, przetwarzania, przechowywania, zabezpieczenia integralności oraz aktualności danych.</p> <p>Brak szczegółowej ewidencji uniemożliwia więc wyliczenie faktycznych kosztów jednostkowych związanych z prowadzeniem list w sądach okręgowych.</p> <p>Należy zakładać, iż wprowadzenie Krajowego Rejestru Mediatorów nie wpłynie na ograniczenie kosztów dotyczących samego wpisu mediatora do Rejestru, proces ten, ustrukturyzowany i ujednolicony, będzie wymagał podobnego zaangażowania w poszczególnych jednostkach. Niemniej jednak należy zakładać, iż ograniczone zostaną w poszczególnych sądach obciążenia związane z utrzymaniem listy.</p> <p>Obecnie obecnej brak jest usługi takiej, jaką zapewnić ma Krajowy Rejestr Mediatorów. Określenie wyboru opcji wdrożenia planowanych rozwiązań powinno odnosić się więc do założonych funkcjonalności oraz kosztów ich wdrożenia w zależności od modelu - lista centralna prowadzona przez MS – listy w sądach okręgowych. Utrzymanie modelu opartego o listy w sadach okręgowych nie będzie efektywne kosztowo. Pozostawienie wielu list opartych o lokalne, prowadzone w sądach systemy informatyczne, zapewnienie spójności danych w poszczególnych systemach oraz wymiana między nimi danych o wpisie lub wykreślaniu z listy wymagałyby zdecydowanie większych kosztów niż wprowadzenie jednej listy centralnej. Wynikałoby to z konieczności stworzenia narzędzi informatyczny zapewniającego stałą wymianę informacji między poszczególnymi listami, zapewnienia utrzymania wielu takich narzędzi oraz uniemożliwiałoby wykorzystanie efektu skali i skalowalności systemów informatycznych.</p>							
7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe								
Skutki								
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2023r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w szczególności osoby niepełnosprawne i starsze							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Brak wpływu.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Przedmiotowy projekt nie określa zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej, w związku z czym odstąpiono od analiz i oceny przewidywanych skutków społeczno-gospodarczych, wskazanych w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2023 r. poz. 221).						

	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w szczególności osoby niepełnosprawne i starsze	<p>Proponowane rozwiązania mają prowadzić do ułatwienia w dostępie beneficjentów do nieodpłatnej pomocy prawnej.</p> <p>Likwidacja obowiązku składania pisemnego oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przez osoby uprawnione pomoże w zniesieniu bariery psychicznej i poczucia wstydu, która mogła pojawić się przy chęci skorzystania z pomocy.</p> <p>Przewidziana dla osób ze znaczną niepełnosprawnością ruchową oraz osób doświadczających trudności w komunikowaniu się zdalna mediacja pomoże w rozwiązywaniu konfliktów w bardziej przystępny sposób.</p>
Niemierzalne	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w szczególności osoby niepełnosprawne i starsze	<p>Nowe zasady ustalenia podziału punktów pomocy pomiędzy adwokatów i radców prawnych a organizacje pozarządowe oraz uczelnie, a także zmiany w systemie ich wyłaniania w znikomym stopniu wpłyną na sytuację tych podmiotów. Ustawodawca zaplanował określony podział punktów między wspomniane grupy kontrahentów oraz mechanizm pozwalający zastąpić punkt organizacji pozarządowej punktem samorządu zawodowego przy braku możliwości zapewnienia obsady na warunkach podstawowych. Opcja ta ma zostać pozostawiona, a jedynie uzupełniona o możliwość wybrania do umowy podmiotu z drugiego miejsca w konkursie. Dzięki temu mniej punktów doradztwa obywatelskiego zostanie zastąpionych przez punkty porad prawnych prowadzonych przez samorząd zawodowy prawników. To nowe rozwiązanie, według szacunków, znajdzie zastosowanie corocznie w kilkunastu przypadkach i sprawi, że docelowy podział punktów będzie bardziej odpowiadał przyjętym założeniom podstawowym.</p> <p>Zmiana art. 11 ust.1 ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwie obywatelskim ma charakter techniczny, rozwiewa wątpliwości co do możliwości zawarcia umowy z konsorcjum organizacji, gdyż w dotychczasowym brzmieniu organizacja pozarządowa występowała w liczbie pojedynczej. Zmiana ta nie wpłynie faktycznie na zasady podziału punktów między dwoma grupami kontrahentów, a jedynie wprost dopuści konsorcja organizacji do udziału w konkursach.</p> <p>Ułatwienie dostępu do informacji na temat Mediatorów dzięki stworzeniu jawnego i jednolitego Krajowego Rejestru Mediatorów.</p>
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>W 2019 r. zawarto ugodę mediacyjną w 99 przypadkach, przy 42 przypadkach braku takiej ugody. Z kolei w 2020 r. było już 157 zawartych ugód, przy 95 przypadkach jej nie zawarcia.</p> <p>Wydaje się, że dzięki możliwości zdalnej mediacji dla osób niepełnosprawnych liczba przeprowadzonych mediacji może wzrosnąć.</p>	
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu		
☐ nie dotyczy		
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).		☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy

☒ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☒ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy	
<p>Komentarz: Możliwość świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej na odległość, może przyczynić się do skrócenia czasu na oczekiwanie na udzielenie pomocy w bardziej obciążonych punktach. Zniesienie obowiązku składania pisemnego oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przyczyni się do zmniejszenia biurokracji i liczby przechowywanych dokumentów.</p> <p>Osoby świadcząc usługi nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego zostaną obciążone dodatkowymi obowiązkami informacyjnymi oraz obciążeniami regulacyjnymi. Wynikają one z konieczności dostosowania trybu pracy do wprowadzonego niedawno systemu teleinformatycznego. Dotyczą takich kwestii jak logowanie się w czasie dyżuru, zakładanie i uzupełnianie kart pomocy w formie elektronicznej (Osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy loguje się w systemie teleinformatycznym, potwierdza obecność osoby uprawnionej na wizycie oraz do końca następnego dnia zakłada kartę pomocy). Dodatkowe obowiązki zostały nałożone w zakresie samej porady i obejmują informowanie beneficjentów pomocy o dostępności mediacji lub alternatywnych jednostek poradnictwa w przypadkach niemożności udzielenia takiej pomocy z ważnych powodów. Ponadto projektuje się nową formę nieodpłatnej pomocy prawnej - poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających.</p> <p>Bezpośrednio może się to przełożyć jedynie na nieznacznie dłuższy czas poszczególnych wizyt.</p> <p>Osoby realizujące zadania określone w ustawie w systemie teleinformatycznym, zobowiązane są do zabezpieczenia loginów oraz haseł, przekazanych im do wyłącznego użytku, przed ujawnieniem innym osobom.</p> <p>Osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie ma obowiązek przebywania w punkcie podczas dyżuru.</p> <p>Projektowana regulacja zmniejszy liczbę dokumentów poprzez wprowadzenie jednolitego Krajowego Rejestru Mediatorów.</p> <p>Zwiększenie liczby procedur poprzez nałożenie na wojewodów obowiązku prowadzenia listy organizacji pozarządowych i uczelni, uprawnionych do prowadzenia punktów na obszarze województwa.</p> <p>Nałożenie na starostów obowiązku administrowania danymi osobowymi zawartymi w oświadczeniu, o którym mowa w art. 11 ust. 4 oraz obowiązku przechowywania powyższego oświadczenia przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym oświadczenie zostało sporządzone.</p> <p>Projekt zwiększy liczbę procedur w sądach okręgowych poprzez dodanie procedury przyjmowania dokumentów i oświadczeń potwierdzających spełnienie wymogów ustawowych przez mediatorów. Zgodnie z projektowanym art. 157r prezes sądu okręgowego udostępni sądom oraz innym podmiotom w siedzibie sądu oraz zamieści w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej informację o adresie, pod którym w ogólnodostępnych sieciach teleinformatycznych jest dostępny Krajowy Rejestr Mediatorów.</p> <p>Natomiast Minister Sprawiedliwości zamieści w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej informację o Krajowym Rejestrze Mediatorów.</p>		
9. Wpływ na rynek pracy		
Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na rynek pracy.		
10. Wpływ na pozostałe obszary		
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☒ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe	☐ demografia ☐ mienie państwowe ☒ inne: akademickie poradnie prawne	☒ informatyzacja ☐ zdrowie

Omówienie wpływu	<p>Projektowana regulacja wpłynie na informatyzację poprzez stworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów w systemie teleinformatycznym.</p> <p>Projekt wpłynie na sądy okręgowe poprzez konieczność przyjmowania dokumentów i oświadczeń potwierdzających spełnienie wymogów ustawowych przez mediatorów oraz obowiązek podejmowania decyzji odnośnie wpisu, odmowy wpisu, umorzeniu postępowania w sprawie wpisu bądź wykreślenia z rejestru mediatorów stałych w prawach cywilnych lub karnych lub instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych, a także w związku z obsługą systemu teleinformatycznego i administrowaniem zawartymi w nim danymi.</p> <p>Projektowane zmiany pozwolą podtrzymać program (akademickie poradnie prawne), dzięki któremu od lat kształceni są prawnicy przygotowani do pracy w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej oraz w instytucjach świadczących pomoc prawną i szeroko rozumiane usługi społeczne obywatelom.</p> <p>Zadania polegające na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej przez uczelnie są działaniami na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych, o których mowa w art. 11 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742).</p>	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego		
<p>Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:</p> <p>1) art. 1 pkt 1 lit. a, pkt 2 lit. a, pkt 4 lit. a, pkt 10 lit. e i h, pkt 13 lit. h oraz pkt 17, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r;</p> <p>2) art. 1 pkt 4 lit. b, art. 2-11, które wchodzi w życie z dniem 1 września 2023 r.</p>		
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?		
<p>Ewaluacja projektu może nastąpić po 3 latach od wejścia ustawy w życie.</p> <p>Planuje się zastosowanie następujących mierników:</p> <ul style="list-style-type: none">- liczba udzielonych porad;- liczba osób korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej;- liczba zawartych ugód mediacyjnych;- liczba punktów świadczących nieodpłatną pomoc;- liczba porad udzielonych poza punktem przez środki porozumiewania się na odległość.		
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)		
Brak.		